

VERSLAG

Commissie Algemeen Bestuur - Ruimte - Samenleving Kaderbrief 2020

BV19.0111

Datum vergadering : 26 juni 2019

Aanwezig

Raadsleden:

Leefbaar 3B : Don van Doorn, Henk Meester, Leon Erwich, Johan Phillippens,
Georgine Zwinkels
VVD : Alexander Kuipers, Nathalie van Bakel, Marloes Draak, Eric Kampinga,
Ed van Santen, Mauriel van As, Matthijs Machielse
CDA : Matthijs Ruitenbergh, Nelleke Bouman, Hans van der Stelt, Dave Bergwerff,
Frans Ammerlaan
CU : Kees-Willem Markus, Jurjen Dieleman
WIJ Lansingerland : Leon Hoek, Petrine van Olst, Jan Jumelet
D66 : Michiel Muis, Ineke den Heijer, Erik Jonker
GroenLinks : Marco Ruijtenberg
PvdA : Petra Verhoef

Voorzitter : Jan Pieter Blonk

Commissiegriffier : Karin Koemans

Burgemeester : Pieter van de Stadt

Wethouders : Simon Fortuyn, Kathy Arends, Albert Abee, Ankie van Tatenhove

Afwezig

Leefbaar 3B : Wouter Hoppenbrouwer, Machiel Crielaard, Marjolein Gielis

CU : Paul Lieverse

GroenLinks : Selgei Gabin

1. Opening en mededelingen voorzitter

De voorzitter opent de vergadering om 17.00 uur en heet aanwezigen welkom. Bericht van verhindering is ontvangen van de heer Lieverse, mevrouw Gabin, de heer Crielaard, mevrouw Gielis, de heer Hoppenbrouwer. De heer Ruijtenberg en mevrouw Den Heijer komen iets later.

2. Insprekers

Er hebben zich geen insprekers aangemeld.

3. Vaststelling verslag vorige vergadering

Niet van toepassing

4. Vaststelling agenda en inventarisatie rondvragen

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

Inventarisatie rondvraag:

Er zijn geen rondvragen aangemeld.

5. Bespreekpunten:

Er zijn geen bespreekpunten.

6. Stukken ter advisering aan de raad:

6.a Kaderbrief 2020

De voorzitter geeft aan, dat na de eerste termijn van de commissie er geschorst wordt voor het diner. Na het diner begint het college met beantwoording van de eerste termijn.

De heer Van Doorn wil starten met een fors compliment m.b.t. hoe dit proces is gegaan, voordat hij deze nieuwe ronde P&C aftrapt. Het was kort dag, dus het was hoog tempo draaien de afgelopen tijd, maar dat is ook door het ambtelijk apparaat opgepikt. Er is een goede beeldvorming geweest, heel recent, waarbij allerlei zaken werden opgepikt. En een dag later een mooie toelichting en antwoord op vragen die gesteld waren. Dat gaat helpen in de discussie. Dus complimenten. Complimenten ook voor de inhoud. Vorig jaar werd dit voor het eerst gedaan, toen lag er vooral een financieel verhaal en weinig inhoud, behalve dan het raamwerk van het coalitieakkoord, wat nog uitgewerkt moest worden. Men kan er alles van vinden, maar de richting is enorm goed te vinden, het coalitieakkoord en uitvoering. Een aantal elementen, die voor L3B belangrijk zijn, zijn al ingevuld en al zichtbaar in het afgelopen jaar. Er zijn BOA's, camera's. Er komt nu een stap bij: ondermijning, een belangrijk element. Dat zijn de eerste stappen om mooi in control te raken daarop. De buitenruimten, goed zichtbaar voor de samenleving. Daar pakt men nu op door. De lastenverlichting wordt natuurlijk gewoon voort gezet. En er komen nog interessante dossiers aan om die lastenverlichting verder positief te beïnvloeden, denk aan afval, duurzaamheid, wat net zoveel kansen in zich heeft als wat het in de pers vaak kost. Basis op orde. Mooie elementen om op door te pakken. Ook ontwikkelingen in de raad zelf; daar wil hij kort bij stil staan. In het begin was het toch een beetje zoeken naar elkaar, nieuwe orde, nieuwe mensen. L3B vindt dat men de laatste tijd beter naar elkaar luistert, meer probeert elkaar te vinden. Dat zal de bestuurskracht van deze gemeente positief beïnvloeden. L3B staat niet te boek, dat ze zomaar achter zaken aan lopen, L3B is altijd kritisch en scherp, maar kijkend naar deze kadernota heeft L3B overall een goed gevoel. De financiën: een goede, gedegen basis voor het programma en de methodiek die wordt voorgesteld. Geen nieuwe methodiek, maar goed om te werken met reserves. Positieve jaarstukken; niet voor niets morgen een hamerstuk. Dat is in ieder geval geen indicatie dat het slecht gaat, integendeel, het is een indicatie dat het de goede kant op gaat. Dalende schuldquote, weerstandsvermogen blijft dik in orde. Dus de financiële basis om het nu over de inhoud te hebben, die is goed gelegd. Wat hij zelf prettig vond om te zien, de laatste tijd gaat het vaak over voortschrijdend inzicht, bij de bomen en L3B heeft er wederom één ontdekt, is de reserve sociaal domein. Was het niet Wouter Hoppenbrouwer in 2016, die al een voorstel deed, wat toen niet helemaal omarmd werd. Het doet L3B deugd, dat voortschrijdend inzicht leidt tot dit voorstel, want L3B ziet hem terug. Is het alleen maar hieperdepiep hoera? Voor het overgrote deel wel, maar er zit ook een aantal beperkingen in en daar moet men wel realistisch naar kijken. Het betreft onderzoeken. De beschikbaarheid van de centra, gratis OV voor ouderen, echt een belangrijk speerpunt voor L3B, de cao die erin zit. Wat hij nog mee wil geven m.b.t. het huisvestingsplan: het is een gemis in deze kaderbrief dat niet al een raming of een schatting benoemd wordt, zodat men wat meer gevoel krijgt bij die risico's, die nog open staan. Het zijn allemaal PM posten. Men moet dus alert blijven. Hij noemt nu enkele items die voor L3B extra belangrijk zijn, maar in de kaderbrief staan er wat meer genoemd. Dat betekent dat men geen gekke extra structurele verplichtingen aan moet gaan bovenop dit document. Dan het volgende punt: hoe heeft L3B naar deze kaderbrief gekeken? L3B heeft er met een bepaalde focus naar gekeken en waar L3B de grote uitdagingen voor de toekomst ziet. Dat zit zeker op bouwen. Dat zit op verbinden. En geheel niet onbelangrijk: hoe blijven wij baas in onze eigen gemeente? T.a.v. het bouwen spreekt het voor zich. Regelmatig wordt gesproken over het tempo, de snelheid daarin, het volume en welk soort huizen er gebouwd moeten worden. Het verbinden zit voor L3B in het ontmoeten. Er wordt fors geïnvesteerd. Er zit veel aandacht en energie op sport, cultuur, er zijn allerlei concerten. Items waar mensen elkaar ontmoeten. Er is veel aandacht op dat vlak. Er staan nog posten open, maar ze staan genoemd. L3B wil mee groeien met die ontwikkeling in de samenleving. Vervoer is meer een raamwerk, maar het gaat om de vraag hoe Lansingerland intern verbonden wordt met elkaar, de drie kernen oftewel de drie dorpen. Het onderliggend wegennetwerk is een super belangrijke uitdaging. Met een groeiende gemeente zal het wegennet daarop moeten aansluiten, anders staat men, net als hij net, volledig klem op de N209. Dan is het mazzal voor wie wat sluiptweggetjes weet. Een belangrijke ontwikkeling is ook het fietsen, zeker met het elektrisch fietsen, want dat gaat een serieus alternatief worden in het vervoer, daar moet men in mee groeien. Waar zit dan dat 'baas in eigen huis'? De belangrijkste zin in het coalitieakkoord is, dat de inwoner centraal staat. Een inwoner, die merkt wat men hier met elkaar bedenkt en uitvoert. Dat vindt hij belangrijk in relatie tot wat echt een beetje een rode draad in deze kadernota is, dat zijn de samenwerkingsverbanden in de regio. Er zit zoveel focus op naar buiten, echt super belangrijk, want zonder die samenwerking kan de gemeente niet, dus men moet samenwerken, maar om draagvlak te houden voor die samenwerking is het essentieel dat de eigen inwoner daarbij niet vergeten wordt. Men doet het voor die inwoner, maar soms raakt men zo in dat grotere geheel verstrikt, dat men het laaghangend fruit dicht bij huis niet meer ziet. Laat men daar vooral dicht bij blijven. Als met die bril naar de nota gekeken wordt, dan heeft L3B een aantal aandachtspunten. Hij noemde al huisvesting en die wil hij in combinatie brengen met dat draagvlak houden. Op 27 mei was er een presentatie bij 3B Wonen. L3B is daar niet van geschrokken, want die signalen waren natuurlijk al lang opgepikt in de samenleving. In 2018 vond 1,4% van de woningzoekenden hier daadwerkelijk een huis binnen Lansingerland. Dat zijn geen heel knappe cijfers. Ook is te lezen en te horen, dat er een toename is van het aantal woningzoekenden. Ook geen geheim. Als dat met elkaar in verbinding wordt gebracht op een

bepaalde manier, dan ontstaat een wachttijd van 50 maanden. Dat vindt L3B in deze tijd onacceptabel. Hij wil de andere fracties vragen te reageren op: L3B heeft een motie in voorbereiding op dat vlak, hij wil wegblijven bij allerlei percentages, waarin L3B oproept om die wachttijd fors te verkorten en daarvoor met een integraal plan te komen. L3B komt daar later inhoudelijk op terug en zal er contact over zoeken, maar hij wil vast aankondigen, dat L3B op dat vlak met een motie wil komen. Een ander belangrijk punt vindt L3B de organisatieontwikkeling en de dienstverlening. Dat heeft een enorme kracht, want dat is een zeer belangrijke, succes bepalende factor m.b.t. hoe de gemeente de samenleving bedient, maar er zitten ook wat risico's in. Hij wil graag de visie van zijn collega's in de raad op ICT. Er zit geld in de begroting en er wordt extra geld gevraagd voor systemen om dat goed aan te laten sluiten op wat er is en de verbetering erin. Kijk in eigen organisaties, wat men daar merkt, ziet, is de braindrain binnen die organisaties, meer mensen vanuit de markt, het tekort aan personeel op dat vlak, dat ziet L3B als een enorm risico en het wordt steeds duurder. Gefocust wordt op wat men nu weet, dat snapt hij wel, maar het is wel een risico voor de organisatie als daar niet, vanavond of binnenkort, van gedachten over gewisseld wordt: wat zijn de risico's, worden die door iedereen gezien, zijn daar bepaalde maatregelen voor te bedenken? Een belangrijke, positieve ontwikkeling in de organisatie en dienstverlening is, dat er goed geïnvesteerd wordt in personeel om ze mee te krijgen in een andere mindset. Gisteren was er een vrij enthousiaste pitch op het gebied van dienstverlening. Daar werd iedereen enthousiast van. Als men dat enthousiasme kan vast houden en uitdragen, dan heeft hij daar meer dan 100% vertrouwen in. Maar het is heel belangrijk om te zien dat vanuit die organisatieontwikkeling goed geïnvesteerd wordt in opleiding en training, zodat het personeel ook echt begeleid wordt in die transitie naar die nieuwe werkhouding toe. Hij schiet al aardig op, gelet op de tijd. D66 is nu ook aanwezig, dus kan nog een deel van zijn verhaal mee krijgen, daarom heeft hij het wat langer gemaakt. Wel een vraag aan de wethouder over het revolverend fonds. Een prachtig woord, hij had er nog nooit van gehoord, maar de gedachte achter dat revolverend fonds vindt L3B heel interessant, omdat L3B het ziet als een middel om initiatieven vanuit de samenleving te ondersteunen. Dat is wat anders dan topdown wat bedenken. Er is een fonds, mensen kunnen daar een beroep op doen m.b.t. duurzaamheid. Er zijn nog allerlei mitsen en maren als het gaat over de consequenties, maar L3B is wel benieuwd hoe dat zich verhoudt tot het fondsje wat de rijksoverheid dreigt in te richten. Zij noemen dat geen revolverend fonds, maar warmtefonds. Zij stoppen er € 4,5mld in, dus dat schiet ook aardig op. Hoe verhouden die twee zich tot elkaar? Dan het Praatje Pot. Dank voor de toelichting op de kaderbrief, want L3B was daar bijzonder kritisch op. Dat wil niet zeggen, dat L3B nu niet meer kritisch is, want hij heeft er nog wel een vraag over. Prioriteit voor ouderen en eenzaamheid, een serieus probleem. Blij dat het een hoge prioriteit heeft. Praatje Pot had in zich om dat beleid te intensiveren. Er is nu een opsomming van een aantal initiatieven waar het in verweven zit. Zit die intensivering nog steeds in dat Praatje Pot? Want dat is de essentie voor L3B om het in te brengen. Of is het: we doen het, het is voldoende, anders is het zonde van je geld. Dat laatste lijkt hem haast onwaarschijnlijk, maar hij is benieuwd naar het antwoord. Dank u wel.

De voorzitter constateert een geringe overschrijding van de tijd, waarmee hij een trend gezet heeft.

De heer Kuipers gaat de trend keren. De VVD-fractie heeft de kaderbrief met instemming gelezen. De begroting is structureel in evenwicht, het weerstandsvermogen blijft op peil en de schuldenpositie neemt verder af. Tegelijk blijven we investeren in onze samenleving, realiseren we veel wensen van onze kiezers én laten we de lokale lasten dalen. Je vraagt je af: welke gemeente lukt dat nog meer? U ziet hier zeven tevreden liberalen. Een paar vragen en opmerkingen. Er is sprake van structureel sterk stijgende kosten in de jeugdzorg. De informatievoorziening vanuit dit domein is op orde en de wethouder heeft ons overtuigd dat er alles aan gedaan wordt om grip te krijgen op deze kosten en deze te verlagen. De VVD is blij met de gestage daling van de schulden. We zien dat de doelstelling uit het coalitieakkoord van een netto schuldquote van 110% niet wordt gehaald. We vertrouwen er echter op dat met de opbrengst van de ENECO-aandelen dit meer dan wordt gecompenseerd. De VVD kijkt met interesse uit naar de visie Duurzaamheid en hoe we als gemeente onze bijdrage gaan leveren aan het klimaatbeleid. In afwachting van verdere maatregelen en hun financiële gevolgen willen we wel alvast melden dat we niet zonder meer voorstander zijn van een revolverend fonds. Waarom zouden we als overheid immers de rol van de geldmarkt overnemen? U zult daar te zijner tijd met een overtuigend verhaal moeten komen. De omgevingswet gaat alle wetten en regels voor de leefomgeving bundelen. Aanvragen voor vergunningen worden minder ingewikkeld en tijdrovend. Het uitgangspunt gaat van "nee tenzij" naar "ja mits". We zien in de kaderbrief het voorstel om de structurele budgetten af te ramen. De VVD is voorstander van scherp begroten, maar past dit wel bij de ambitie die er ligt en kan zo de beoogde vereenvoudiging wel worden waargemaakt? Of dat het andersom is. Dat de omgevingswet zo efficiënt werkt, dat we ons inderdaad kunnen veroorloven om er minder geld aan uit te geven. De gemeente investeert flink in de verbetering van bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Er komen meer fietsvoorzieningen en aan parkeren bij de winkelcentra wordt goed gedacht. Laten we daarbij oog houden voor onze mindervalide inwoners. De VVD ziet reikhalzend uit naar de top 10 van aan te pakken plekken om de toegankelijkheid juist voor

hen te verbeteren. Verder is de VVD heel tevreden over de geplande ontsluitingen van bedrijventerreinen en de onderzoeken naar het bereikbaar houden van onze gemeente op langere termijn, denk aan de snelfietsroutes en de netwerkstudie voor de Randstadrail. We zien bij de sport een vlakke begroting, tegenover een hoge ambitie. Uit de kaderbrief blijkt dat het amendement over de Sportvisie van maart niet is uitgevoerd. Dat amendement legde vast dat de financiële gevolgen van de Sportvisie in deze kaderbrief zouden komen. Hoe gaat u die omissie herstellen? Ook bij de onderwijshuisvesting zijn we een tikkeltje ongelukkig met de 'nulbegroting'. Hoewel we ons realiseren dat het Integraal Huisvestingsplan nog niet klaar is, lijkt het ons toch verstandig om een stelpost met een bedrag op te nemen. Sinds de discussie over het Kindcentrum Rodenrijs weten we dat het IHP een grote hap uit de begroting gaat nemen. Meer beeld bij de kosten van zowel sport als onderwijshuisvesting zou kunnen betekenen dat we immers andere keuzes willen maken in de begroting. De VVD staat achter de inzet van mobiele camera's, en wat ons betreft gaan we repressief en preventief gebruik uitbreiden. Vraag: is dat mogelijk binnen de huidige begroting? Ten slotte, wij steunen het extra budget voor onderzoek naar de aanpak van ondermijning. Want hoewel Lansingerland een fijne woongemeente is, zijn we de onschuld helaas voorbij. Dank u wel.

De heer Ruitenber hoorde dat er 7 blij liberalen waren en hier zitten ook 5 zeer tevreden Christen Democraten, want het CDA vindt de kaderbrief een positief verhaal, helder en compact met veel nieuwe plannen om de gemeente verder vooruit te helpen. Het is duidelijk dat het financieel de goede kant op gaat met Lansingerland. Het is ook helder dat we flink gaan investeren om alle doelen uit het coalitieakkoord te halen en dat we hiervoor ook gebruik maken van meer creatieve vormen van financieel beleid, die we eerder niet toepasten, zoals de inzet van incidentele middelen. Het CDA staat daar volledig achter. Ik wil deze kaderbrief doornemen aan de hand van 6 prioriteiten waar het CDA voor staat in deze periode: 1. Het CDA staat voor goede, zekere en betaalbare zorg voor mensen die dat nodig hebben. In dat kader is het CDA zeer positief over het abonnementstarief in de WMO, wij zien dit als een uitstekende beleidskeuze van CDA-minister De Jonge van volksgezondheid. De stapeling van eigen bijdragen is hiermee binnen deze regeling gestopt en wij denken dat dit goed is. Wij kunnen zo de mensen die zorg nodig hebben zekerheid bieden over de kosten. De andere kant is, dat het voor de gemeente een financiële last betekent, maar met de instelling van de bestemmingsreserve sociaal domein hebben wij er vertrouwen in dat we deze zekerheid kunnen blijven bieden aan onze kwetsbare inwoners. Ook wat betreft de jeugdzorg en de jeugdhulp vinden wij dat ieder kind de zorg en de hulp moeten krijgen die het nodig heeft. Wel voelen wij als fractie onvoldoende grip op de kosten van de jeugdzorg. Het stijgt landelijk, dat is helder, maar het voelt ook als een soort onbestuurbaar schip dat moeilijk bij te sturen is. Zijn wij, als de GR, effectief als het gaat om inkoop, werken organisaties goed samen en slagen wij er voldoende in om preventieve zorg in te zetten in plaats van dure trajecten. Dit zijn vragen waar we de komende tijd meer duidelijkheid over moeten krijgen. Wij kunnen het voor onszelf niet goed beantwoorden. Dat zijn vragen waar we de komende tijd beter grip op willen gaan krijgen. Wat betreft preventie bij ouderen: het CDA is zeer enthousiast over de ontmoetingsruimten voor ouderen, bij Huize sint Petrus, Ontmoet en de Leeuwerik, ze worden opgesomd in de kaderbrief. Wij denken dat laagdrempelig ontmoeten eenzaamheid voorkomt, het sociale netwerk vergroot en iets toevoegt voor onze ouderen. Volgens de kaderbrief, op bladzijde 21, is de verzorgingsstaat verdwenen. Dat vond het CDA nogal een boude uitspraak. Het CDA ziet natuurlijk wel dat het wat versoberd is en dat het meer een participatiesamenleving is geworden, maar voor het CDA blijft solidariteit een van onze grondbeginselen, wij staan er voor de zwakkeren in onze samenleving. 2. Het CDA staat voor genoeg woningen passend bij het unieke karakter van Lansingerland. Het creëren van voldoende woonruimte zien wij als een belangrijke taak van een gemeente. Niet om ze zelf te bouwen uiteraard, waar het hier in de raad nog weleens om gaat, waarom bouwt u zo weinig woningen, maar wel om de juiste voorwaarden te scheppen waardoor ze gebouwd kunnen worden. Voor jong en oud, lage, modale en hoge inkomens en passend bij ons dorps- en groene karakter, met een grote mate van sociale samenhang. Langs die maatstaf, dat er voldoende sociale cohesie is, zal het CDA nieuwe wijken steeds beoordelen. Het CDA wil wijken waar mensen met elkaar leven en niet langs elkaar heen. Goed dat er werk wordt gemaakt van het vinden van geschikte woonlocaties in Bergschenhoek en Bleiswijk. Zoals bekend vindt het CDA Bleiswijk daarbij prioriteit moet hebben, omdat in de kern van Bergschenhoek met Wilderszijde en Parkzoom de komende jaren nog behoorlijk wat gebeurt. Natuurlijk, als er mogelijkheden zijn, moet je die niet laten liggen, maar in Bleiswijk is met de Tuinen de laatste Vinex locatie bijna helemaal klaar en er zijn alleen nog her en der wat particuliere initiatieven. We moeten de kern Bleiswijk sterk houden, dat is van belang voor voorzieningen zoals scholen, verenigingen en winkels. Bleizo West staat in de kadernota onder het kopje wonen. Allereerst vindt het CDA dat Bleizo West zeker niet gelijk staat aan Bleiswijk. Dus het is niet hetzelfde als wonen in Bleiswijk. Het ligt dermate decentraal en ver van de kern Bleiswijk en de andere kernen af dat dit een autonome ontwikkeling zou zijn die zelfvoorzienend zal moeten zijn. Voor het CDA is het echter veel te vroeg om dit onder het kopje wonen te zetten. Er loopt een bestuursopdracht en wat het CDA betreft kunnen daar ook een hele andere conclusies uit naar voren komen. Bijvoorbeeld dat we, zoals in het coalitieakkoord staat, vast blijven houden aan onze eerste

voorkeur van leisure en logistiek voor deze locatie. Wat betreft de alliantie middengebied, daarbij sluit hij aan bij wat de heer Van Doorn daarover zei, die nadrukkelijk gekoppeld is aan wonen en andere gerelateerde thema's, merken wij op dat dit wat officieuze trekjes van een gemeenschappelijke regeling begint te krijgen. Voor het CDA is helder dat deze samenwerking nadrukkelijk in het voordeel moet zijn van de inwoners van Lansingerland. Wij moeten ons daarbij realiseren dat niet alle regionale belangen ook een op een Lansingerlandse belangen zijn. We moeten niet naïef in zo'n gesprek zitten. 3. Het CDA staat voor een sterk verenigingsleven. Het verenigingsleven is een onmisbare schakel in het verbinden van mensen in onze gemeente. Veel jongeren nemen deel aan ons verenigingsleven en dat is fantastisch. Het is, naast het gezin en school, een van de belangrijke plaatsen waar normen en waarden worden overgedragen. Het bevroren van de huren van de binnen en buitensportaccommodaties vinden het CDA daarom heel erg belangrijk, zo houden we ons sportverenigingsleven bereikbaar voor alle inwoners. Deze huurbevrozing geldt volgens ons coalitieakkoord Groeien Versterken Koesteren ook voor culturele verenigingen, maar dat staat echter niet zo nadrukkelijk in de kaderbrief genoemd. Wij nemen aan dat dat een typefout is. Kan de wethouder dit bevestigen? Wat betreft het cultuurhuis in Berkel vindt het CDA het mooi om te zien hoe goed de cultuurhuizen in Bergschenhoek en met name in Bleiswijk 't Web draaien. De ambitie om ook een cultuurhuis in Berkel te vestigen vinden wij logisch. Wel hebben wij zorgen op de effecten van een cultuurhuis van deze omvang voor voorzieningen die vanuit het particulier en maatschappelijk veld zijn opgezet. Dit is in Berkel zeer sterk aan de orde. Hier komen we morgen bij de raadsvergadering op terug. Een andere zorg is de betaalbaarheid van het cultuurhuis op langere termijn. Wij zien dat de structurele saldi in de laatste jaren van deze kaderbrief negatief of een heel klein beetje positief zijn, terwijl de investeringen die meekomen vanuit het huisvestingsplan voor het basisonderwijs hierin nog niet meegenomen zijn. Vanuit ervaring weet het CDA dat deze investeringen in scholen een zeer grote structurele impact kunnen hebben op de begroting. Kunnen wij en een cultuurhuis van deze schaal en de noodzakelijke investeringen in het basisonderwijs tegelijk betalen? Of moeten we kiezen? Wij worstelen daarmee en overwegen met een amendement of motie te komen bij de behandeling van deze kaderbrief in de Raad. De groei van voorzieningen voor ons sportverenigingsleven met de groei van het inwoneraantal vinden wij een goede zaak. De Padelbaan bij Triomf is in dit kader een leuke en goede nieuwe ontwikkeling. Bij ons recente werkbezoeken langs de sportverenigingen bleek dat hier ook bij andere verenigingen veel belangstelling voor is. Wellicht is dit een eerste invulling van de groei van de sportvoorzieningen? 4. Het CDA staat voor een sterke economie. Een sterke economie, zorgen voor voldoende banen en goede randvoorwaarden voor onze bedrijven is van enorm belang, een belangrijke taak voor de gemeente. Een mooie nieuwe ontwikkeling, op initiatief van het CDA, de eerste actie van de heer Van Harn, leuk om dat hier te memoreren, is de aanleg van de verbinding Molenweg - Oudeland. Hiermee voorkomen we dat zwaar en toenemend vrachtverkeer over de Zuidersingel blijft rijden, die steeds meer het karakter van een woongebied heeft en minder het oude buitengebied. Een veilige oplossing voor een duurzame toekomst. Het sterke profiel van Lansingerland als gemeente met zeer innovatieve glastuinbouw, een sterke greenport en innovatieve logistieke bedrijvigheid willen wij versterken. Veel in de kaderbrief genoemde maatregelen dragen daar aan bij, maar het viel ons op dat de Holland Rail Terminal niet genoemd wordt. Dat vinden wij een cruciale ontwikkeling waarvan we hopen dat die dit jaar verder concreet vorm krijgt. Kan de wethouder ons een update geven over de Holland Rail Terminal en waar we staan? Wat betreft de bedrijventerreinen hebben wij wel een zorg die wij enkele jaren geleden niet voor mogelijk zou hebben gehouden: hebben we nog voldoende ruimte beschikbaar voor groei? Oudeland loopt vol, Prisma en Hoefweg gaan als een speer, van Bleizo Oost horen wij zeer veelbelovende verhalen. Waar hebben wij nog ruimte als deze kavels weg zijn? Hoe kijkt het college hier tegen aan? 5. Het CDA staat voor betaalbare duurzaamheid. Wij merken dat onze wethouder Abee met veel passie en betrokkenheid de duurzame karren van de gemeente trekt. Ook mooi hoe vaak de lokale kranten dit oppikken. Dat geeft schwing om duurzaamheid verder vooruit te helpen. De € 300.000 structureel die we in deze kaderbrief ter beschikking stellen, kan het vliegwiel effect verder versterken. Een flink bedrag, waarmee we laten zien dat we het onderwerp zeer serieus nemen. De uitwerken van het revolving fonds voor duurzaamheid. Het is nu nog slechts een basisplan, maar als concept vinden wij dit een goed idee. Daarbij willen wij zeer nadrukkelijk meegeven dat deze regeling vooral bedoeld moet zijn voor inwoners met een kleine of een modale beurs. Veel duurzaamheidssubsidies en regelingen komen vooral terecht bij mensen met hogere inkomens, die meer investeringskracht hebben en dan de subsidie meepakken. Het CDA zou het erg belangrijk vinden dat hiermee wordt gezorgd dat dit soort subsidies bij de gewone mensen met een modale of kleine beurs terecht komen en niet bij mensen met Tesla's en dergelijke. 6. Het CDA staat voor financieel solide beleid. Financieel gaat het goed met de gemeente. Dat is mooi. Tegelijkertijd moeten we ook beseffen dat we nu op de top van een economische golf zitten en dat dit heel fijn voelt, maar dat we allemaal weten dat deze golf ook weer een keer naar beneden gaat. En dat de gemeente zo'n dalende trend ook zal voelen door het trap op trap af systeem. Daarnaast zijn er ook nog wel wat risico's, die ook in de kaderbrief genoemd worden, die impact kunnen hebben. Daarom moet men ervoor waken om in enthousiasme al te veel structurele financiële verplichtingen op ons te nemen. Wat het CDA betreft, hebben we de financiële citroen maximaal uitgeperst en zijn er structureel weinig mogelijkheden om

meer te doen dan nu wordt voorgesteld. Als we toch meer willen doen, zullen we keuzes moeten maken. Financieel solide zijn, betekent wat ons betreft ook voorspelbaar en consistent beleid. De gemeentelijke lasten naderen het gemiddelde. Dat is mooi en dat willen we graag zo houden. Wij wensen het college veel succes bij het verwerken van deze kaderbrief in de begroting 2020-203.

De voorzitter merkt op, dat hij de heer Van Doorn geëvenaard heeft.

Mevrouw Van Olst is misschien wat kritischer en ook natuurlijk sneller. Eerst iets over het proces. Vorige week om deze tijd hadden wij nog geen idee van wat er in de kaderbrief zou staan. En op maandag 20.00 uur worden we geacht de brief gelezen te hebben en technische vragen te hebben voorbereid. De presentatie maandagavond vonden wij heel algemeen en ook niet met heel veel specifieke informatie. Vervolgens moeten deze technische vragen ook nog schriftelijk worden toegelicht. Die wij dan dus weer moeten bestuderen. Hebben we allemaal gehad, klopt, maar we willen graag dat het de volgende keer anders is. Dan het raadsvoorstel. De heer Markus vraagt of ze dan ook de hand in eigen boezem steekt, want met elkaar is die planning vast gesteld. Hij moet tot zijn spijt bekennen, dat hij daar scherper op had moeten zijn en dat men deze planning niet had moeten accepteren en dat men er anders in had moeten zitten. Mevrouw Van Olst zegt dat dit klopt, maar ze wil het graag even gezegd hebben, zodat iedereen dat weer scherp heeft. In het raadsvoorstel wordt goedkeuring gevraagd voor het instellen van verschillende reserves. In september 2016 hebben wij hier de laatste nota reserves en voorzieningen vastgesteld. Toen zijn er een heleboel bestemmingsreserves opgeheven. Wij bespraken toen dat wij het instellen van bestemmingsreserves tot een minimum willen beperken. Ook de commissie BBV heeft hierover uitgesproken dat een bestemmingsreserve zeer terughoudend moet worden ingezet. Als je namelijk teveel bestemmingsreserves hebt, dan is minder transparant hoe de exploitatie loopt in de gemeente. Het is belangrijk om zo transparant mogelijk te houden en juist aan de mutatie naar de algemene reserve kun je goed zien hoe de resultaten zijn. Waarom wordt er nu toch weer voor bestemmingsreserves gekozen? Ze heeft wel een uitzondering. Wat wij begrepen uit de toelichting afgelopen maandag wordt er nog € 3 miljoen ontvangen van het rijk om de periode van 3 jaar te overbruggen die zij denken nog nodig te hebben om een beter verdeling van de jeugdzorggelden te doen. Is dit juist? Ze kon de meicirculaire nergens vinden, maar als de wethouder dit kan bevestigen. En kan dit dan ook worden opgenomen in de kaderbrief? Als dit het geval is kunnen wij, voor dit geval, instemmen met de bestemmingsreserve. Naar onze mening is dit waarvoor een bestemmingsreserve bedoeld is. Geld dat wij dus ontvangen om uitschieters op te vangen. Als dit niet het geval is, is een bestemmingsreserve hier dus ook niet nodig. Want wat gebeurt er als er geen € 3 miljoen nodig is maar € 10 miljoen? Moet sowieso betaald worden. De begroting die in november wordt gemaakt en waar wij nu de kaders voor vaststellen, is dus feitelijk negatief en dat komt doordat deze reserves worden gevormd. In de eerdere versie zoals wij maandag nog voorgeschoteld kregen, zou de schuldquote stijgen naar 140%, ver buiten de gewenste neutrale categorie B. Na de technische vraag die ik stelde blijkt het gelukkig anders te zitten. De schuldquote stijgt naar 121 eind 2019 en 123 eind 2020 om vervolgens weer te dalen naar het niveau van 2018. Dit geeft dus een beduidend beter beeld dan afgelopen maandag. De grafiek in de kadernota is niet juist gekleurd, nog een aandachtspuntje voor de raadsstukken. Feitelijk wordt er € 10 miljoen of zelfs meer onttrokken aan de algemene reserves. Of dat nu via een bestemmingsreserve is of via een negatieve exploitatiebegroting laat ik even daar. De vraag is dus zijn wij het eens met deze extra middelen, die ook weer voor een deel geleend moeten worden. Wat voor plannen heeft het college met deze berg geld en wat vinden WIJ ervan? Ik wil graag een aantal punten voor het voetlicht brengen. De eerste is de woningbouw. Dit blijft een punt waar we de vinger niet echt achter krijgen. Wilderszijde ligt hier mooi te liggen, maar er gebeurt niets. In de kaderbrief wordt gesproken dat er met marktpartijen wordt gewerkt aan een masterplan. En dat er wordt gezocht naar versnelling en verdichting. Wie is de drijfveer hierachter? Zijn dit de marktpartijen? Krijgen we dan weer meer duurdere woningen op een kleiner oppervlak? Of is er dan toch ruimte voor meer sociale woningbouw? Bij de bijeenkomst laatst in de Stander met 3B Wonen werd duidelijk dat het tekort in sociale woningen enorm is. Dit heeft de provincie ons ook aangegeven. Wat is daar het plan voor? Als we wachten tot Q2 van 2021 dan zijn we weer 2 jaar verder en is het probleem niet kleiner, maar juist nog veel groter geworden. De gewenste minimale 20% sociale woningbouw lijkt verder weg. Volgens 3B Wonen lopen we nu al 2 jaar achter. Tijdens genoemde bijeenkomst werd aangegeven dat een taskforce of een bouwregisseur zeer gewenst is. Waarom is hier geen budget voor geraamd? Maandagavond werd aangegeven, op vragen van haar collega, dat de gemeente met 3B Wonen in gesprek is en dat we binnenkort met elkaar langs de bouwlocaties gaan. Maar dat lost niks op aan de gewenste versnelling en de behoefte om meer regie te hebben op het uitvoeringsproces. Leefbaar 3B kondigde al een motie aan om de wachttijden te verkorten. Als dit inhoudt dat er sneller en goedkoper gebouwd moet gaan worden dan praten wij graag mee. Wij overwegen een motie over de bouwregisseur. Het tweede punt is duurzaamheid. Tijdens de toelichting op de kadernota werd hier gepresenteerd dat de duurzaamheidsopgave heel complex en ingewikkeld is. Het is zelfs zo complex en ingewikkeld dat de visie hierop nog niet is vastgesteld. Dat is dus anders dan in de kaderbrief staat. Maar in de kaderbrief zien we wel 2 concrete punten verschijnen.

De heer Markus merkt op, dat het niet aan het college ligt dat de visie niet is vastgesteld, maar het ligt voor het grootste deel aan de raad, die nog een beeldvormende avond wilde hebben. Mevrouw Van Olst zegt dat het in de kaderbrief staat. Ze noemt feiten uit de kaderbrief. Maar in de kaderbrief zien we wel 2 concrete punten verschijnen. Er zijn minstens 3 gemeentelijke panden energie-neutraal en de eerste van gas los woningen worden gerealiseerd. Heel fijn dat er nu concrete doelstellingen worden genoemd, maar dit kan toch niet ambitieus genoemd worden? We hebben eerder tweemaal een motie ingediend met de wens om meer ambitie en concrete doelstellingen. Is een derde indiening nodig? Waarom hebben wij nog steeds geen footprint ontvangen? De nulmeting waaruit blijkt wat we te doen hebben en wat impact hiervan kan zijn. Dan pas kunnen we zien hoeveel geld we hiervoor moeten reserveren. Gisterenavond tijdens de beeldvormingsavond is voor ons komen vast te staan dat het voor de raad, in haar kaderstellende rol, het uiterst belangrijk is om een eenduidig beeld te hebben van hetgeen onze footprint bepaalt. Zonder die footprint kan de raad haar rol niet pakken. Daarbij lijken de uitvoeringsprogramma's slechts ter informatie aan de raad gezonden te gaan worden. Waar hebben wij nu grip? Want het is een uiterst belangrijk onderwerp. Hoe zit het met onze positie en inbreng in de RES? Het is voor ons volkomen duister hoe en wat onze gemeente daar doet en betekent. Wij vinden dit bestuurlijk niet acceptabel en verwacht van het college op zeer korte termijn informatie. Hoe ver staat het met de warmteleidingen die zijn voor het grote tuinbouwgebied? Hiermee kunnen we een enorme klapper maken op het gebied van duurzaamheid, raden wij, maar we weten het niet want we hebben de informatie niet. Het is een maatschappelijk belangrijk onderwerp en wij als politiek willen en moeten onze verantwoordelijkheid nemen, maar wij zijn nu niet in de positie om nu of komende maand richting te geven aan wat nodig is voor Lansingerland op dit gebied. Laatste punt is het Huis van de samenleving. Wethouder Fortuyn heeft het al eerder aangekondigd. Er worden geen nieuwe huurcontracten meer afgesloten met commerciële partijen in de publiekshal. Duidelijk dat dit nu ook schriftelijk in de kadernota is opgenomen. Graag horen wij nogmaals de bevestiging dat het contract met Rabobank na de huidige huurperiode van maximaal 5 jaar komt te vervallen? En graag horen wij wanneer wij de inhoudelijke behandeling van het Huis van de samenleving kunnen verwachten? Dank u wel.

De heer Markus spreekt namens de CU. Begin mei berichtte de o.a. De Volkskrant het volgende: 'tientallen gemeenten moeten bezuinigen'. Bij 2/3 komt dit door de hoge kosten in de jeugdzorg. In diezelfde bijdrage een bloemlezing van bezuinigingen die gemeenten moeten doorvoeren: de gemeente Midden-Groningen verhoogt de ozb verhoogt met 10 procent. De gemeente Goirle overweegt afbouw van de subsidie van € 3 ton aan de muziekschool. Hellendoorn heeft een uitgebreid pakket aan besparingen gepresenteerd, met onder meer een versobering van de bijzondere bijstand, minder onderhoud aan bruggen, tunnels en speelplaatsen en een bezuiniging op het leerlingenvervoer. De gemeente Utrechtse Heuvelrug had schijnbaar nog een eigen burgemeesterswoning, want de burgemeester wordt op straat gezet omdat ze zelfs bereid zijn die te verkopen. Zo kan dit lijstje nog wel even doorgaan. Kijkend naar onder andere deze Kaderbrief kunnen wij concluderen dat het beeld in Lansingerland heel anders is. Daarmee is de CU zeer tevreden. In Lansingerland wordt de OZB juist verlaagd en wordt er geïnvesteerd in sport en cultuur en andere zaken. Bezuinigen zijn dus helemaal niet aan de orde. Niet dat wij geen hogere kosten hebben in de jeugdzorg. Dit hebben wij zeker wel. Maar het conservatieve financiële beleid van de afgelopen jaren en de aangetrokken economie maken het voor ons mogelijk om keuzes te maken die juist positieve gevolgen hebben voor onze inwoners. Kortom voorzitter, zoals aangegeven overheerst bij ons een gevoel van tevredenheid. We mogen en wellicht moeten er in een maatschappij die altijd maar streeft naar meer en meer, meer bij stilstaan dat we het goed hebben. Eens de rust nemen en genieten van al het goede dat ons is geschonken. We wonen in een prachtige gemeente midden in het groen met goede voorzieningen. En het grootste deel van onze inwoners hebben het goed. We hebben een bloeiend verenigingsleven en veel actieve vrijwilligers. Dit is waardevol en dus goed om bij stil te staan, soms heel letterlijk. Vandaar dat wij elke maand een Waardevol lintje uitreiken aan organisaties die zich inzetten voor de inwoners van onze gemeente. In de kaderbrief staan verschillende kaders voor het komende jaar. Voor ons zijn de volgende zaken daarin van belang. Allereerst een gezonde gemeente. Een gemeente waar alle mensen meetellen. Een gemeente waar jong en oud zich thuis voelt, waar senioren en starters zich veilig voelen en waar gezinnen hun plek vinden. Een gemeente waar iedereen uitgedaagd wordt, of zich uitgenodigd voelt om deel te nemen aan activiteiten en te investeren in de gemeenschap. Een gezonde gemeente is dus meer dan een gemeente die alleen de noodzakelijke zorg biedt, maar een gemeente die meer doet voor haar inwoners. Die investeert in een buitenruimte die uitnodigt om te bewegen, een gemeente die niet alleen investeert in klinkers en bakstenen, maar ook in sport en cultuur en het sociaal domein. Deze kaders zien wij grotendeels in voldoende mate terug komen in deze kaderbrief. Zowel sport, buitensporten en cultuur krijgen een boost en in de omgevingswet wordt echt aandacht besteed aan het sociale deel van de omgeving. Daarnaast wordt ook het landelijk preventieakkoord in 2020 doorvertaald naar een gemeentelijke aanpak. Dit kan wat ons betreft niet snel genoeg gebeuren. Wat wij nog missen is echte aandacht voor huisvesting voor ouderen. Concepten als Petrus, en in het land ook de Knarrenhof, zijn voor veel ouderen zeer aansprekend. Uit gesprekken is ons gebleken dat hier heel veel vraag naar is. Wij overwegen dan ook een

motie indienen die het college oproept om hier onderzoek naar te doen om zo te kijken welke mogelijkheden en kansen er op dit gebied zijn. Wat betreft de sport nog één opmerking over het unaniem aangenomen amendement om de financiële gevolgen van de sportvisie inzichtelijk te maken. Hierover is al een reeks vragen gesteld aan het college. De CU hoort graag het antwoord van het college. Een ander belangrijk kader voor ons is het voorkomen van eenzaamheid in onze gemeente. Voor ouderen zien wij veel goede initiatieven tot stand komen en in deze kaderbrief worden verschillende hiervan benoemd. Eenzaamheid onder jongeren vinden wij nog onderbelicht. In de komende maanden gaan wij als ChristenUnie kijken hoe wij dit belangrijke thema meer voor het voetlicht kunnen brengen. Deels samenhangend hiermee zijn de stijgende kosten voor de jeugdzorg. Er is al veel over dit thema gesproken in dit huis. Dit gaan we hier niet allemaal herhalen. Voor nu kunnen wij instemmen met het voorstel om bij de begroting hiervoor een reserve in te stellen. Voor ons blijft wel staan dat het nooit zo kan zijn dat er jongeren zijn die geen hulp kunnen ontvangen door gebrek aan financiële middelen. Een ander belangrijk kader voor ons is ook dat inwoners zich betrokken voelen bij dat wat er in onze gemeente allemaal gebeurt. Dat die betrokkenheid er is blijkt uit, de al eerder genoemde, vele vrijwilligers en initiatieven. Maar ook het feit dat vele initiatieven als de voedselbank en ook goede doelen worden gesteund door onze plaatselijke middenstand. Vele van onze inwoners en bedrijven zijn dan ook niet te beroerd om zaken zelf op te pakken. Juist hierin moet de gemeente een open houding en een ondersteunende rol hebben. Dit vraagt iets van de dienstverlening van onze gemeente. Ook hierin worden stappen gezet met de voorstellen in deze kaderbrief en worden verder besproken tijdens de komende commissie AB. Tenslotte duurzaamheid. Een thema wat, wat ons betreft helaas wat is blijven hangen in de bespreking in de commissie en raad. Gelukkig gaat dit voor de zomer nog gebeuren en kunnen we hierover met elkaar het gesprek aangaan om hierin met elkaar concrete stappen te gaan zetten. De visie is dus helaas nog niet vastgesteld zoals in de kaderbrief staat. Daarbij sluit de CU aan bij WIJ. Ondanks dat deze visie nog vastgesteld moet worden zijn wij blij met de extra middelen voor duurzaamheid. In deze kaderbrief wordt in relatie met duurzaamheid ook het revolverend fonds benoemd. Dit fonds komt behoorlijk verrassend uit de hoek. We hebben er dan ook verschillende vragen over, maar die sparen we op tot het 4^e kwartaal als de criteria hierover naar de raad komen. Daarnaast de opmerking om ook te kijken naar een onderzoek van de Algemene Rekenkamer naar dit soort fondsen, waarbij er kritische opmerkingen zijn gemaakt over toezicht en verantwoording op dit soort fondsen. Kortom voorzitter, wat ons betreft een kaderbrief waarin echt wordt geïnvesteerd in de samenleving en de gemeente. Kaders waarin we met elkaar echt stappen vooruit gaan zetten. Een kaderbrief waar op onderdelen nog wat kritische kanttekeningen zijn te plaatsen. Bij de risico's missen we het Integraal Huisvestings Plan, al eerder genoemd door verschillende anderen. Deze kosten zullen vast buiten de jaren vallen in deze kaderbrief, maar gaan ons zeker nog een hoop geld kosten. Graag de toezegging om hier concreet actie op te ondernemen. Het voorstel wat de VVD deed over een stelpost klink zeker niet verkeerd. Graag een reactie hierop. Dan het middengebied. De komende jaren gaat hier ruim € 4 ton naar toe. We snappen de functie van het Middengebied, die hebben we ook besproken in de commissie AB. Toen was er echter geen sprake van de inzet van financiële middelen. Hier hebben we dan ook vragen over. Zijn deze kosten echt noodzakelijk? Waar zijn deze kosten voor bedoeld? Op dit moment zien wij nog niet waar die voor zijn, maar we laten ons van de noodzaak graag overtuigen door het college en collega raadsleden. In de Kaderbrief staan ook allerlei kosten voor 2019. Sterker, er wordt ook een begrotingswijziging voorgesteld onder de besluiten. Daar heeft de CU toch wel moeite mee. De kaderbrief gaat echt over het komende jaar en niet over de huidige P&C cyclus. De CU zou dat voortel willen mee nemen in de zomerrapportage. Ook het verzoek om bij de begroting een overzicht te geven van de stand van zaken van het collegeprogramma. Deze stand van zaken graag ook opnemen in de P&C-cyclus zoals bij de zomerrapportage. Nog twee kleine puntjes. Het raadsvoorstel is aangepast. De tekst is aangepast, het besluit over de reserves wordt pas genomen bij de begroting. Volgens de CU moet het verder worden aangepast, want er moet worden toegevoegd, dat bij de meerjarenbegroting een voorstel gedaan wordt om de reserves in te stellen. Dan klopt het besluit helemaal. Tenslotte wenst de CU het college en het ambtelijke apparaat veel wijsheid en Gods zegen toe te wensen bij de verdere uitwerking van deze Kaderbrief naar een begroting. Dank u wel.

Mevrouw Den Heijer bedankt voor het toesturen van deze kaderbrief en al het werk wat hier weer achter zit. De kaderbrief geeft inzicht in de financiële kaders voor de begroting en daarom is het een belangrijk document. Over de kaderbrief zelf heeft D66 wisselende oordelen. Enerzijds: sommige onderdelen waren heel mooi uitgewerkt, zoals bij cultuur en sport. Andere onderdelen waren wat minder goed uitgewerkt. De fractie heeft het hier wel even over gehad. Soms geeft het niet een beeld waar goed op gestuurd kan worden of weet wat er aan de hand is. Maar dat even als opmerking vooraf. De inhoud, wat valt op? Waar willen we het dan over hebben? Welke opmerkingen willen we eigenlijk mee geven aan het college? Waar willen we nog antwoord op hebben? Als we kijken naar welke koers het college kiest, dan kan je zeggen dat we steeds scherper aan de wind gaan zeilen. Wij hopen maar dat ze weten wat ze aan het doen zijn. Als je scherp aan de wind gaat zeilen, dan denk je dat je lekker hard gaat, maar dan ben je ook heel erg kwetsbaar, als er een windvlaag komt, bijvoorbeeld, of doordat je steeds meer gaat knijpen, zo heet dat

als zeilterm, hoog aan de wind, dan weet je dat je snelheid verliest en dat je steeds minder wendbaar wordt. Dat is een waarschuwing vooraf. Bij start van dit nieuwe college in 2018 werd in totaal € 4,1 miljoen gevonden voor nieuwe beleidsaccenten om door het college te kunnen realiseren. Dit geld was toen gevonden door scherper en realistischer te begroten. We snapten dit misschien ook wel. Als je nieuw begint heb je ambitie en wil je dingen voor elkaar krijgen. Maar blijkbaar was het voor dit college niet genoeg, en omdat we geen geld meer hebben is het college van plan (het zijn meer onderzoeken) € 10 miljoen uit de algemene reserves te halen. We kregen wel het beeld van een soort rupsje nooitgenoeg. Het college kiest er dus voor om vanuit een eindelijk meer neutrale risicopositie (die we nog vaststelde bij de jaarrekening 2019) wederom verder op te schuiven naar een meer risicovolle positie, daar waar we net vandaan kwamen eigenlijk, zodat we weer in de rode risicovolle cijfers terecht komen. Iets dat niet beloofd is bij het coalitieakkoord. In de krant staat dan wel zo mooi: het huishoudboekje van Lansingerland is op orde, maar is dat echt zo? Is ons risico profiel dusdanig verbeterd dat het gerechtvaardigd is om geld uit de reserves te halen? Hiermee heb ik benadrukt, dat we daar wat meer helderheid over willen krijgen. We willen weten of de verantwoordelijk wethouder weet wat hij aan het doen is door zo scherp aan de wind te gaan zeilen. D66 wil nog even naar de inhoud van de investeringen kijken. Is het het allemaal waard, wat we aan het doen zijn? Moeten we hier ons geld aan gaan besteden? Is het het waard om zo scherp aan de wind te gaan zeilen? Dan valt ons inhoudelijk een paar dingen op. 1. We zien dat veel uitgaven naar onderzoek gaan. Het lijkt wel alsof het college moeite heeft prioriteiten te stellen. Je kunt je echt afvragen: waarom zoveel onderzoeken, tegelijkertijd, op zoveel verschillende onderwerpen? 2. En dat is nog niet het hele verhaal. Want deze onderzoeken worden bekostigd door "incidenteel geld". Dat betekent dat er nog helemaal geen zicht is op de uitvoering van die onderzoeken. Hoe denkt het college om te gaan met de uitkomsten van de onderzoeken? Waar landen die uiteindelijk? Is aan het eind niet een hele stapel onderzoeken, zonder dat er enige uitvoering aan gehangen kan worden? 3. Waarom niet meer inzet in actie. Zo missen wij de inzet op een bouwregisseur, zoals we met elkaar benoemd hebben bij de bijeenkomst bij 3B Wonen. Iedereen voelde daar iets voor. Dat is meer dan een onderzoek, dat is echt aan de slag met elkaar. 4. Er gaat naar onze mening relatief veel geld naar ondermijning: € 1 ton. Natuurlijk is dit een onderwerp wat onze aandacht verdient, maar we vragen ons wel af of dit de juiste prioritering is. Inwoners hebben ook veel last van woninginbraken, juist iets wat onze inwoners direct raakt. Bovendien is het weer incidenteel geld. Bij zo'n maatregel vragen we ons echt af of dit incidenteel kan zijn. De politie zal denken: oh, in Lansingerland doen ze het zelf wel, wij hoeven daar geen aandacht meer aan te besteden. Op het moment dat deze ton op is, hoe hou je dan de aandacht van de politie er weer bij? Moet je niet veel meer samen met de politie kijken naar de maatregelen i.p.v. zelf de handschoen zelf op te gaan pakken? 5. De afvalstraat en de aanleg van de weg. Hier gaat € 3,5 miljoen heen. We krijgen weinig inzicht wat hiervoor wordt gedaan. Wanneer komt hier een concreet plan voor? Tegelijk denken we ook nog terug aan het afvalbeleid, waar we een meevaller hadden en die hebben we weer terug gegeven. Had die € 3,5 mln niet lager kunnen zijn als we gewoon die meevaller in deze maatregel hadden kunnen investeren? Dan hadden we niet zo'n hoge post op hoeven nemen. 6. Op gebied van werk en inkomen zien we € 45.000 structureel voor toezicht en handhaving. Dat is nieuw ten opzichte van hoe we als gemeente altijd gewerkt hebben. We vragen ons echt af wat je nu terugkrijgt voor deze investering. Is het in Lansingerland echt nodig zoveel geld vrij te maken of deze controles te doen? Elk jaar weer. Is die fraude echt dusdanig dat je hiervoor extra moet gaan inzetten? 7. Een ander voorbeeld van verkeerde prioriteiten stellen vinden we terug in het kopje jeugd en onderwijs. Wat goed is, is dat we een integraal huisvestingsplan op stellen. Ik sluit helemaal aan bij voorgangers PvdA, VVD, CDA en CU, die het ook hebben genoemd. Een plan is goed, maar hoe komen we met die eventuele investeringsgeld? Die hebben we vervolgens niet en schuiven we naar de kaderbrief voor 2021. Dit lijkt op het doorschuiven van financiële gevolgen van plannen, waar ze het al eerder over had. Onze conclusie is: onze schoolgebouwen hebben echt te lager prioriteit gekregen. Dat moet anders. 8. Nog een opvallende keuze in de kadernota zagen we bij de buitenruimte. We gaan van c naar b niveau; dat op zich is prima; beter onderhoudsniveau waarmee we onze gemeente mooier en aantrekkelijker maken. Maar vervolgens vinden we ook nog € 2 ton ruimte. Dat is wel heel bijzonder, vind je niet? Kan de wethouder aangeven hoe dat nou precies gekomen is? En waarom investeren we die € 2 ton niet in de buitenruimte; bijvoorbeeld om deze duurzamer in te richten, denk aan de groene schoolpleinen; plekken waar honderden kinderen dagelijks kunnen spelen. Een mooie combinatie met voorzieningen voor de jeugd, gezonde frisse scholen, maar ook duurzaamheid. 9. Nog meer opvallende keuze zien we bij , IT en Domotica (pagina 22). Niet dat ze er zelf veel verstand van heeft, maar je kan bedenken dat als dit ingezet wordt, ouderen langer thuis kunnen blijven wonen, het kan de kwaliteit van leven verhogen, met alle maatschappelijke en financiële voordelen die dat met zich mee brengt. Dat maakt een investering van € 9.000 incidenteel voor 3 jaar wel een beetje laag. Ziet het college de potentiële baten niet en hoe verhoudt de hoogte van dit bedrag zich t.o.v. andere investeringen, zoals € 100.000 m.b.t. ondermijning? Of neemt men de eigen doelstelling niet serieus voor deze groeiende doelgroep in Lansingerland? 10. Nog twee andere opvallende punten. Bij Dienstverlening wordt een structurele besparing ingeboekt van een groot bedrag, terwijl de digitale transformatie van dienstverlening nog maar aan het begin staat. We vragen ons af of hier wel de

juiste strategie wordt gekozen. Besparen terwijl er echt een hele grote opgave ligt. 11. En tot slot natuurlijk duurzaamheid. Iedereen heeft het er al even over gehad. Een revolverend fonds kan een goede stap zijn om leningen te geven aan initiatieven die willen verduurzamen. We zien er wel wat in, want vaak is het een financiële vraag, die ten grondslag ligt aan een nieuw initiatief. De maatregelen die benoemd zijn, zijn vaag. In de visie die nog niet is vastgesteld overigens is een mooie eerste stap gezet voor een integrale aanpak rondom klimaatadaptatie, circulaire economie en energievernieuwing. Deze maatregelen en benadering zien we nergens meer terug. Kan worden aangegeven waar de maatregelen hiervoor zijn terug te vinden? Waar is die € 3 ton voor beschikbaar gesteld? Eerder werden nog aantallen genoemd van woningen van gas los, maar dat is ook al los gelaten. Als we dat optellen bij de totaal ontbrekende verantwoording over duurzaamheid in de jaarrapportage blijft het ons echt onduidelijk hoe het college werkt aan een toekomstbestendiger Lansingerland. Kortom: we maken ons zorgen om het hoog aan de wind zeilen, de financiële koers van het college. We willen daar graag meer vertrouwen in krijgen. Bovendien hebben we nog een paar andere, inhoudelijke punten en prioritering, die we graag anders zouden willen zien en daar zouden we graag een reactie op willen. Dank u wel.

De heer Ruijtenberg spreekt namens GL. Voorzitter, voor ons ligt de kaderbrief 2020, een kaderbrief die helder in elkaar zit en goed leesbaar is, ook omdat de tekst die erin staat weinig brisant is. Het is enigszins braaf en voorzichtig en er spreekt geen echte doortastendheid of ambitie uit. De effecten en resultaten zijn geconcretiseerd, maar waar wil het college naar toe? Dat blijft ook na deze kaderbrief de vraag. Natuurlijk is ook GL verheugd, dat we een solide begroting hebben en dat er een positief saldo is, dat ook de lasten voor de burger omlaag gaan en dat we een normale gezonde gemeente gaan worden stemt ons positief. Daarvoor gaan ook onze complimenten uit naar dit college. Toch hebben ook wij een aantal aandachtspunten, punten die wij soms anders zouden inkleden, sommige zullen we wellicht amenderen en wellicht gaan we enkele zaken in een motie verwerken om dit college toch enigszins bij te sturen. In deze kaderbrief lezen we dat het college van plan is om een revolverend fonds op te stellen. GL is daar nu al positief over, omdat dit fonds ten goede komt van duurzaamheidsmaatregelen. Wij zijn dan ook zeer benieuwd naar de uitwerking van dit fonds en de criteria, die in het 4^e kwartaal komen. Wij zullen onze vragen en opmerkingen dan ook zeker stellen, omdat wij dit als een prioriteit zien in ons duurzaamheidsprogramma. Tevens lezen wij dat er een bedrag van € 10 miljoen gereserveerd wordt vanuit de algemene reserve voor incidentele lasten, zoals onderzoekskosten en kapitaallasten. In tegenstelling tot vorige sprekers is voor GL de vraag: waarom slechts € 10 miljoen? De huidige algemene reserve bedraagt € 100 miljoen. Een gemeente als de onze heeft ongeveer € 40 à 50 miljoen nodig. De weerstand moet 1,2 zijn, die van ons is 2,7. Dat is meer dan het dubbele van wat nodig is. Waarom dan maar € 10 miljoen reserveren en waarom zetten we niet een gedeelte van de € 100 miljoen voor overige duurzaamheidsmaatregelen? Duurzaamheid en klimaatadaptatie zijn wellicht de grootste uitdagingen waar elke overheid, en dus ook onze lokale, mee te maken gaat krijgen. Toch is de paragraaf duurzaamheid de kleinste in deze hele kaderbrief en het woord klimaatadaptatie is niet één keer genoemd. Dat kan, nee, dat moet anders. Wat zien we wel op het gebied van duurzaamheid? Dat er structureel € 300.000 aanvullend nodig is boven op de € 5 miljoen voor concrete maatregelen, maar welke zijn dat dan? Is het voldoende? Ik haal het niet uit deze kaderbrief. Wat ik wel lees, is dat afvalbeheer een belangrijke topic blijft. Twee tips doen wij het college hier reeds aan de hand over het afvalbeleid. 1. Ga over tot het invoeren van een opt-in beleid op het gebied van ongeadresseerd drukwerk. Een gemiddeld huishouden ontvangt 32 kilo drukwerk per jaar. Door aan te geven met een sticker, dat je drukwerk wil ontvangen, dus precies andersom dan nu, kan je dit dus spectaculair naar beneden brengen. Tweede is door een ontmoedigingsbeleid te voeren, geen verbod, op het oplaten van ballonnen bij evenementen. Ook dat zorgt voor minder zwerfafval, wat vervolgens weer in de magen van vogels verdwijnt. Vervolgens lezen wij over bereikbaarheid. We lezen dat er in 2021 € 100.000 nodig is voor het mobiliteitsplan. De heer Jumelet heeft het al vaak gevraagd, en ik vraag het nogmaals: welk probleem lossen we op? Want de echte knelpunten bestaan nog steeds. Dan vermoed ik dat het in dit geval om parkeerbeleid gaat. En dat begrijpen we. Zeker in het centrum van Berkel is de parkeerdruk hoog. Daarom zeggen wij nogmaals: voer betaald parkeren in op de drukste gebieden. De eerste twee uur gratis en daarna betalen, net als in de omliggende gemeenten Zoetermeer en Pijnacker. Want bedenkt: gratis parkeren bestaat niet. Iemand betaalt dit. Of de gebruiker of de gemeente. Wij kiezen voor de gebruiker en eventueel kunnen de inkomsten hiervan ook aangewend worden voor de verbetering van de bereikbaarheid van de kernen en bedrijfsterreinen met flexibel vervoer. Kijken we naar het kopje werk en inkomen, dan zien we daar veel inzet op het gebied van intensivering van de economie. En mits daar ook rekening gehouden wordt met duurzaamheidsparagrafen is dat goed. Wat ons opgevallen is, is dat er nergens aandacht gegeven wordt aan armoedebestrijding. Dit blijft voor ons een constante bron van aandacht. Werk is weliswaar de snelste manier van armoedebestrijding en de meest effectieve, maar er zijn ook vele werkende armen en daar mis ik in deze kaderbrief aandacht voor. Wij vertrouwen echter op wethouder Van Tatenhove, dat zij hier blijvend aandacht aan zal geven. Ook moet er blijvend aandacht gegeven worden aan de jeugd. We constateren terecht dat er te weinig faciliteiten zijn. Wij roepen dan ook alle fracties op om morgen positief in te gaan op Blok B, maar ook in de toekomst meer initiatieven

voor jeugd en vooral samen met jeugd te ontplooiën. Jeugdzorg is hier vaak genoemd. Als pleegvader van twee kinderen gaat het mij zeer aan het hart. Jeugdzorg is een belangrijk item. Elk ding wat aangegeven kan worden om er meer bij te geven, moeten wij echt ontplooiën. M.b.t. ouderenwoningen is het GL opgevallen, dat er weinig initiatieven zijn. GL is dan ook zeer nieuwsgierig naar de motie van de CU hierover. GL wil graag mee denken over de exacte invulling van zo'n soort motie. Een groot risico is wat GL betreft het woningaanbod. Het is ons inziens te eenzijdig, te duur, te weinig en in een te laag tempo. Het te weinig is met name op het gebied van sociale woningbouw. Wij roepen een ieder op om meer te investeren. Met het huidige aanbod sociale woningbouw kunnen we niet voldoen aan de huidige vraag en zeker niet aan de toekomstige vraag. En er is veel inzet op woningbouw op Wilderszijde, maar dat is een risico, want bij een voor deze gemeente negatief luchthavenbesluit is het maar de vraag of Wilderszijde ontwikkeld kan worden. Derhalve zullen wij wel bijkans gedwongen worden om woningbouw op Bleizo west te ontwikkelen. Onze fractie is van mening dat daar minstens 30% sociale woningbouw zal moeten zijn om onze terugzakkend percentage te repareren. Het plan van L3B over het terugdringen van de wachttijden, wij zijn benieuwd en staan er welwillend tegenover. Tot slot lezen wij, dat er een pilot gaat komen over kunst in de openbare ruimte. GL heeft daar wel een idee over en zal op dit gebied een motie indienen. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef zegt dat er ook twee positief gestemde rooie rakkers zitten, sociaal democraten als het gaat over de kaderbrief. De inbreng van onze fractie zal in eerste gaan over de financiële doorkijk die deze kaderbrief biedt. Daarna stip ik de punten aan in de kaderbrief die op steun kunnen rekenen vanuit onze fractie, gevolgd door punten die we liever anders zouden zien of waar nog onduidelijkheden over zijn. Financiële doorkijk. Het zomert volop in Lansingerland, ook in de gemeentekas. Die is de komende jaren goed gevuld en de financiële reserves zijn meer dan voldoende. Goed om te zien dat de meerjarenbegroting sluitend is, met zelfs nog enige financiële ruimte. Het schuldenpakket loopt verder terug. De schuldquote voldoet aan de richtlijnen van de provincie. De algemene reserve is gevuld met maar liefst € 100 miljoen. Complimenten. Het college kiest ervoor om de algemene reserve ook in te zetten voor de dekking van incidentele uitgaven. Dit is nieuw en wij vinden dit zeker zeer verstandig. Keer op keer vroeg de PvdA fractie om meer middelen uit de algemene reserve in te zetten voor de broodnodige investeringen in voorzieningen en infrastructuur in deze nog steeds groeiende gemeente. Onze huidige en toekomstige inwoners verdienen dat. Met deze ingreep verwacht het college een stabielere en strakkere begroting te krijgen en de hoge algemene reserve af te romen. Al in 2015 analyseerden wij dat het met de financiële situatie in Lansingerland best wel weer snel goed zou komen en wij bepleitten toen al stimuleringsmaatregelen in plaats van bezuinigingen. Onze weekberichten zijn onze getuigen. Ook nieuw is de instelling van een drietal bestemmingsreserves, bijvoorbeeld ten behoeve van het sociaal domein. Voor het sociaal domein wordt eenmalig een bedrag van € 3 miljoen opzij gezet om de transformatiekosten op het gebied van jeugdzorg te dekken en om een potje beschikbaar te hebben voor eventuele tegenvallers. We vinden het goed, dat dit is besloten, maar ook wel opmerkelijk, want ook eerder heeft de PvdA en blijkbaar ook L3B dat soort financiële potjes in te stellen, zodat stroppen in het sociaal domein opgevangen kunnen worden of geld voor aanpak van armoede kunt oormerken. Daar ging de raad toen in grote lijnen niet op in. Een andere positieve ontwikkeling, en dat heeft ze ook al van andere fracties gehoord, is het voorstel om een 'revolverend' fonds op te zetten, waaruit leningen beschikbaar worden gesteld om duurzaamheidsprojecten te financieren. Afgeloste leningen komen met rente weer in het fonds terecht en kunnen dan weer opnieuw worden ingezet. Wij vinden dit een goede manier om duurzaamheid breed een boost te kunnen geven. Voor ons is het belangrijk dat ook burgerinitiatieven, zoals Duurzame Energiecoöperaties, uit dit fonds leningen kunnen krijgen. Inwoners met een kleine beurs moeten hierin ook kunnen meedoen. Dat hoorden we ook al van de kant van het CDA. In de afgelopen jaren deden we precies zulke voorstellen om een ambitieus duurzaamheidsbeleid van de grond te krijgen. We zijn dus heel blij, dat dit nu is geland in deze kaderbrief. Het ligt voor de hand dat ook een deel van de opbrengsten van de verkoop van de Eneco-gelden aan dit fonds worden toegevoegd. Dit geld is wat ons betreft niet meer nodig om het schuldenpakket te verlagen. Positief zijn wij ook over het feit, dat het college meer geld wil uit gaan geven aan sport, cultuur, veiligheid, de komst van de Omgevingswet, economisch vestigingsklimaat, mobiliteit en dienstverlening. Dat is positief. We zijn wel verbaasd, dat er verminderd wordt op het budget om de caseload van bijstandsconsulenten te verminderen, dat is € 210.000. Volgens het college is het doeltreffender om dit geld in te zetten voor het versterken van het economisch vestigingsklimaat. We hebben dan wel een vraag aan de wethouder. Waar gaat dat geld dan precies heen? Worden er nieuwe ambtenaren voor aangenomen? Of gaat het naar de bedrijven? Onder welke condities dan? Blijft de coaching van werkzoekenden op peil? Dat is lastig te voorspellen. We horen daar graag nog een toelichting op van wethouder Arends. Goed is dat de kwetsbare jongeren en asielgerechtigden verder worden ondersteund. De gemeente wordt de komende jaren ook verantwoordelijk voor de inburgering van nieuwkomers. Hierover rept de Kaderbrief 2019 nog met geen woord. Dit is wel zorgelijk, want daar zijn extra gelden voor nodig. Dan nog een aantal punten waar het ambitieniveau nog wat omhoog zou kunnen. Met name zaken waar de burger, de ondernemers, iedereen wat van voelt, want wat merkt die

burger van meer geld voor onderzoek doen of van meer geld voor ‘ombuiging’ van de organisatie? Hoe belangrijk dat ook kan zijn. Mobiliteit is al genoemd. Wat ons betreft, mogen hier meer ambities in worden genomen. Dit is weliswaar één van de speerpunten van het college, maar er kan nog wel een schep bovenop. Lansingerland blijft de komende 10 jaar stevig doorgroeien. Misschien blijft het niet steken op 70.000 inwoners, maar gaat het misschien wel richting de 90.000 inwoners en dan wordt di mobiliteit extra belangrijk. De vraag aan het college daarbij om niet te terughoudend te zijn, maar echt daar meer inzet te plegen. Daar kunnen wat ons betreft ook meer financiële middelen heen. Het wonen is al vaker genoemd, wij hebben het zelf ook al vaker genoemd. De kaderbrief spreekt zich nog steeds te vrijblijvend over uit. Het gaat om voldoende, betaalbare en beschikbare woningen in de regio. Het gaat over de samenwerking in de regio, die geïntensiveerd moet worden. Waar zijn de echte ambities om meer te gaan bouwen? Er wordt gezegd: wethouder Abee bouwt zelf niet. Dat weten wij. Hij legt af en toe netjes een zonnepaneel op een dak. Dat kan hij goed. Wat kan de gemeente doen om de bouw toch te faciliteren? Moeten er meer gronden worden aangekocht? Moet er misschien ook meer sociaal worden gebouwd ten koste van duurdere huizen. Dat kost de gemeente naar schatting zo’n 30.000 euro per sociale woning, maar het is een politieke keuze en die zouden wij graag maken. Als ze naar L3B luistert en ook naar een aantal andere fracties, dan hoort ze dat die keuze misschien gemaakt gaat worden. Het is een service aan de burgers, wonen is een eerste levensbehoefte: betaalbaar wonen in dit mooie Lansingerland. Als wethouder Abee zo’n mooie pitch kan houden over service, zoals wethouder Fortuyn gisteravond deed, dan worden wij nog blijer. De versnelling is ook vanuit de provincie aangekondigd en er is een helpende hand geboden. Een regisseur kan er bijvoorbeeld bij helpen. Dat kwam ook vanuit de provincie. En ook de wetgeving kan op sommige punten soepeler om het sneller te kunnen doen. Dat bouwen heeft ook effect op de uitkering vanuit het gemeentefonds. Als we te langzaam groeien, wordt de uitkering minder. Dan blijven we in de toekomst achter wat betreft het peil van voorzieningen. Dat kan problemen gaan opleveren met het sluitend maken van de begroting in de toekomst. Dus sneller bouwen is ook wat dat betreft een topprioriteit. Het tekort aan ruimte voor vestiging grote bedrijven is ook genoemd door andere fracties. Ook dat is voor ons een grote zorg. We willen niet in de situatie komen dat we straks moeten kiezen tussen bouwen voor inwoners en bouwen voor bedrijven, hoe belangrijk ze allebei ook zijn. Dus we hopen echt, dat er meer wordt getrokken aan zowel ruimte bieden voor bedrijven als voor inwoners. Rotterdam heeft afgelopen week aangegeven, dat er nauwelijks meer ruimte is voor die bedrijven. Hoe gaan we hiermee om? Graag een reactie van één van de wethouders: bouwplekken voor bedrijven. Over schuldhulpverlening en armoedebestrijding, ook al gezegd door de heer Ruijtenberg, wordt met geen woord gerept. Daar zijn natuurlijk de beleidsaccenten voor, maar toch willen wij hier aandacht voor blijven vragen. Graag duidelijkheid m.b.t.: wat gebeurt er bijvoorbeeld met de extra middelen uit het Rijk die hiervoor bedoeld zijn? Dat is nu een beetje verstopt in de meicirculaire, waar we geen details over gezien hebben. Wat doen we minder? Dat zou best wel minder onderzoek kunnen zijn, maar misschien moet er iets meer uit de algemene reserve. Of op termijn uit de Enecogelden worden ingezet voor die dingen die wij nu als extra hebben genoemd. Gratis OV voor ouderen, dat wil de PvdA toch gezegd hebben. Ook dat heeft bij ons prioriteit. Wij hadden het voor lage inkomens, maar allerlei varianten zijn mogelijk. We zijn blij, dat die verkenning nu loopt, dat er na de zomer een voorstel komt. Daar kijken we ook reikhalzend naar uit. Dank u wel.

De voorzitter schorst de vergadering van 18.20 uur tot 19.20 uur voor het diner.

Schorsing

Na de schorsing heropent de voorzitter de vergadering voor de beantwoording door het college. Hij neemt aan dat het college ook in gaat op de statements die gemaakt zijn door de verschillende fracties.

Beantwoording college

Wethouder Abee bedankt allereerst zijn collega’s die, naar hij begrepen heeft, in de schorsing ongeveer de helft van hun spreektijd aan hem overgedaan hebben. Dus op voorhand hartelijk dank. Ook dank, en dan serieus, voor alle positieve woorden, die uitgesproken zijn. Hij denkt inderdaad dat er een situatie is, waar met gepaste trots naar gekeken mag worden. Dat mag het college doen, het ambtelijk apparaat, maar ook de raad, want de raad neemt immers de finale besluiten op voorstel van het college. Dat is positief, dank voor al die positieve woorden. Hij geeft dat altijd door, maar er zijn mensen aanwezig, die het al gehoord hebben. Ook dank voor de kritische geluiden, want dat is nodig om elkaar scherp te houden om te kijken waar het beter kan of mogelijk dingen over het hoofd zijn gezien. Dus dat is al met al altijd positief. De heer Markus heeft natuurlijk gelijk toen hij stelde dat de afgelopen jaren een voorzichtig en degelijk financieel beleid is gevoerd. Waar andere gemeenten nu volop aan het bezuinigen zijn, waar andere gemeenten de OZB hebben moeten laten stijgen, hoeft Lansingerland niet direct om te gaan met tegenvallers. De gemeente moet ook omgaan met financiële tegenvallers, maar er zijn voldoende financiële buffers in de begroting om de tegenvallers op te vangen. Dat betekent dat de

continue lijn, die al vanaf het vorige college is ingezet, wordt doorgezet, dat er voor gezorgd wordt, dat er niet teveel golfslag is, dat het in een rustig vaarwater zit, niet voor het zeilen, maar voor de financiën op de langere termijn wel plezierig. Dan begrijpt hij, dat er natuurlijk ook zorg is: waar gaat het eindigen? Er wordt nu een behoorlijke hoeveelheid geld uitgegeven, conform hetgeen in deze raad is afgesproken. Het college heeft geprobeerd dat te vertalen en daar hoort ook geld bij. Waar eindigt dat? Ja, hij begrijpt dat het wat ongemak geeft als er wat PM-posten staan, maar het heeft ook geen zin om iets op te nemen als het niet bekend is of als het in een regulier proces zit, om er dan in het vierde kwartaal of eerste kwartaal 2020 op terug te komen. Het college denkt nu verantwoorde beslissingen te nemen en denkt ook dat dit verantwoord is op langere termijn. Het moet steeds in een totaalplaatje afgewogen worden van de totale gemeente. Het kan niet zo zijn dat wie het eerst komt, het eerst maalt. Dus ook wat zaken die wat achteraan zitten in de besluitvorming, of dat dan duurzaamheid is of cultuur, daarover moet het college, maar ook de raad, een weloverwogen afweging maken. Dan kan het voorkomen, dat als het rijk de trap weer op gaat, dat de gemeente daar dan enorme voordelen mee heeft, zoals het risico rondom herformulering en herindeling van het gemeentefonds. Maar als dat een keer tegen valt, zouden er keuzes gemaakt moeten worden m.b.t. wat wel of niet gedaan moet worden. Het gaat altijd om een integraal plaatje. Het is ook vandaag met de kadernota een einde aan de geschiedenis; de zaak gaat door, over anderhalve maand is er een septembercirculaire en die zal ongetwijfeld nieuw licht geven. Maar wat hij uit de raad hoort, is dat het financiële tij waarin de gemeente verkeert een zodanige golfslag heeft dat men inderdaad scherp aan de wind zeilt, maar dat er geen water gemaakt wordt. Er wordt voor gezorgd, dat er voldoende stabiliteit aan boord is om dat water maken te voorkomen. Op bepaalde terreinen worden nu al voorzorgsmaatregelen genomen. Bijvoorbeeld de € 3mln van het sociaal domein; hiervan wordt gezegd dat het nog niet onder controle is. Dat is niet iets van Lansingerland, dat speelt landelijk. Van het rijk krijgt de gemeente over 3 jaar ongeveer € 3mln. Dat is niet de € 3mln wat in een fonds gestopt wordt. Dat lijkt een beetje toeval, maar het is een aanname. Men kan nu niet hard voorzien of de maatregelen, die nodig zijn om de kosten en uitgaven weer in balans te brengen, waarvoor extra geld is gekregen, of dat over 3 jaar ook lukt. Straks kan niet tegen mensen gezegd worden: het valt een beetje tegen, u krijgt geen voorziening meer. Juist om dat sociale beleid goed te kunnen uitvoeren, is er die € 3mln, een andere € 3mln, want die zit gewoon in de kadernota van de meicirculaire. Dan is het voor een aantal jaar veilig gesteld. Als het tegen valt of als er geen extra geld van het rijk komt, want dat is ook nog niet uitgesloten, dan is in ieder geval veilig gesteld dat vanuit de financiële ruimte in ieder het sociaal domein een aantal jaar extra lucht krijgt. Niet als doel om het uit te geven, maar wel om te zorgen dat de reservering er is. Dan is het ook verantwoord, als het gaat om het goede weer, om met bestemmingsreserves te gaan werken. Helemaal eens met de mensen die zeggen: het was juist één van de zaken en aanbevelingen om heel voorzichtig te zijn met bestemmingsreserves. Bij het solide beleid wat de afgelopen jaren is gevoerd, ook op aanbeveling van de provincie, was juist het beleid om de bestemmingsreserves weg te saneren zoveel mogelijk. Maar het past ook bij een goed financieel gezond tij om weer wat bestemmingsreserves in te gaan vullen. Niet met het idee om er geen zicht meer op te hebben. Die € 3mln voor het sociaal domein is maar voor een beperkt aantal jaren bedoeld. Als het onder controle is, kan het afgebouwd worden en kan het geld weer terug in de algemene middelen. Men moet heel erg de vinger aan de pols houden om ervoor te zorgen, dat dat niet een black box wordt, maar het maar in zit en waarbij men ook geen grip heeft op de hoeveelheid geld wat erin zit of er geen zicht meer op heeft. Hij sluit niet uit dat dat vanuit het verleden, heel begrijpelijk, ook wel gebeurd is vanuit fusies en andere prioriteiten. Helemaal eens met die zorg, maar het hoort er ook bij, dat op het moment dat het goed gaat het toch gek zou zijn als een belangrijk item nu niet uitgevoerd kan worden, omdat de huishoudportemonnee, het salaris per maand, het niet toe laat, terwijl de spaarpot zodanig is, dat men het eenmalig had kunnen doen. Dat heeft dan te maken met eenmalige investeringen, met zaken die onderzocht worden. Het zou toch zonde zijn om te gaan schrappen, bijvoorbeeld in de kwaliteit van de buitenruimte, omdat men nu het geld niet heeft. Hij ziet de heer Van Doorn nee schudden, maar het was ook maar een voorbeeld. Belangrijk is: er zijn nu de mogelijkheden. Het is een goede gemeente, een prachtige gemeente, een gezonde gemeente. Het zou doodzonde zijn om nu al te veel te somberen. Voor mevrouw Van Olst is helder dat de wethouder het spaarpotje wil opmaken of aanspreken, maar dat kan toch ook direct ten laste van het resultaat? Dat hoeft dan toch niet in een bestemmingsreserve? Wethouder Abee geeft haar gelijk. Of het nou in het ene potje gaat of in het andere potje, het blijft een communicerend vat. Als het uit de algemene reserve gehaald wordt, gaat het potje omlaag. Dan gaat het andere potje omhoog. Daarmee houdt men wel het zicht op het werkelijke vermogen. Dan weet men dat van die € 100mln een aantal miljoenen afgehaald wordt, wat heel direct bestemd wordt en dus niet op een andere manier uit te geven is. In dat opzicht is hij het niet helemaal met de heer Ruijtenberg eens, dat de middelen nu sneller en onbeperkt gebruikt moeten worden, want vergeet niet dat die middelen eenmalig zijn. De heer Ruijtenberg heeft niet gezegd 'onbeperkt'. Wel heeft hij de vraag gesteld, waarom het gelimiteerd is tot € 10mln en er niet een groter bedrag kan zijn voor nog meer extra duurzaamheden, maar dat is iets anders dan onbeperkt. Wethouder Abee kan hem helemaal volgen, zeker met de toelichting. Natuurlijk is het niet met een schaarste te knippen. € 9mln was net zo verdedigbaar geweest als € 11mln. Tegenover de Eneco gelden,

die binnen komen, staan ook gelden die niet meer binnen komen: dividend. Daar wordt rekening mee gehouden, dus dat is allemaal redelijk neutraal. In de tweede helft van het jaar komt het college er op terug. Dat is geen toezegging, maar gewoon bestaand beleid. Daar komt het college op terug, hoe daarmee om te gaan. Het feit dat er geld binnen komt, geeft in ieder geval aan dat het wat royaler zit m.b.t. schuldquote. Nu hij het toch over die schuldquote heeft, hij gaat een beetje dwars door zijn verhaal heen, merkt hij op, dat het heel belangrijk is, die schuldquote. Van de week heeft men het er uitgebreid over gehad met dank aan mevrouw Van Olst, want er is nog eens exact naar de tekst gekeken en een verbetering aangebracht m.b.t. die schuldquote. Het komt nog steeds op 110 uit. Maar hij moet bekennen, heel eerlijk zeggen, dat het hem niet zoveel doet. Hij heeft niet uit het raam zitten kijken, terwijl één van de ambtenaren hem er van de week over informeerde, maar belangrijker is wat die absolute schuld doet. Stel dat vanuit de rijksoverheid wordt gesteld, dat de salarissen van de wethouders verdubbeld wordt, dan neemt zijn schuld, zo die er is, enorm af, maar de schuld blijft nog steeds hetzelfde. Het is het percentage. Maar belangrijker is dat de gemeente zicht heeft op het afnemen van die schuld. Dat is veel belangrijker dan het percentage. Natuurlijk is het belangrijk om in het groen of in het middengebied uit te komen. Als het te hoog is, weet men dat de risico's te hoog zijn, maar als het gaat om sturing, stuurt de wethouder meer op absolute getallen dan op het percentage quote. Als er volgend jaar een nieuwe decentralisatie komt met € 50mln, dan gaat de schuldquote geweldig de goede kant op, maar er is niets veranderd in de schuld en het risico wat men daarin loopt. Er is ook veel gesproken over het revolverend fonds. Het college heeft geschreven er op terug te komen, vandaar dat hij er nu niet te lang op in wil gaan. Natuurlijk zal het geld vooral terecht moeten komen, daar waar het nodig is. Of dat dan bij de smalle beurs is van de individuele bewoner of dat het is om experimenten uit te zetten. Het college komt er nog op terug. Als er vanuit het rijk vergelijkbare fondsen komen, en dat lijkt eraan te zitten komen, maar men weet nog niet hoe dat precies ingevuld wordt, dan gaat de gemeente daar natuurlijk niet iets naast zetten. Dan is er een ander fonds. Dan wordt het werk van de banken niet overgenomen waar het niet nodig is. Dan over het bouwen. Repeterend. Hij denkt niet dat er veel mensen zullen zijn die liever forser aantallen willen bouwen dan dit college en zeker deze wethouder, want dat is echt het doel: zo snel mogelijk bouwen en ook voor de juiste doelgroepen. Zijn collega gaat hier op in. Daarom is men ook volop bezig met Wilderszijde, want daar moeten echt de volumes van de toekomst uit komen. Veel grondexploitaties lopen van lieverlee vol en daarmee de bouwvolumes leeg. Vooral Wilderszijde, maar ook de locaties die de heer Ruitenberg noemde op andere plekken in de gemeente, zullen zo snel mogelijk ter hand genomen worden. Over Wilderszijde komt er een brief aan. Wederom geen toezegging, maar het college informeert de raad regelmatig. Dat zal waarschijnlijk komende week zijn, in ieder geval voor de vakantie. Er was een stroomstoring waardoor de brief gecrasht was en opnieuw gemaakt moest worden, maar het komt er aan. Het proces naar 28 november toe wordt daarin duidelijk gemaakt, waarin het college graag vanuit de raad een masterplan vast gesteld krijgen, waarin de hoofdlijnen vast liggen. Een wijk opzetten met heel veel huizen met marktpartijen uit het verleden, die marktposities hebben verkregen, waar men niet zomaar omheen kan, geeft altijd wrijving in de gesprekken, wat over het algemeen ook nog glans oplevert. De raad krijgt op korte termijn een brief, waarin dat proces wordt beschreven. Als het gaat om eventuele verdichting, dan gaat het niet om even fors te verdichten, maar omdat men denkt dat er een verantwoorde wijk mogelijk is, waar meer woningen in zitten. Dat past heel goed in het regionale en rijksbeleid, om daar waar mogelijk te bouwen. Dat levert ook mogelijkheden op. Of om iets extra te doen in de kwaliteit van de wijk. Dat is niet iets wat een marktpartij afdwingt, want daar gaat de raad uiteindelijk over. Welke kwaliteit wijk en in welke omvang dat nodig is. Als er 500 huizen gebouwd worden, dan telt ook de teller van 20%. Zo hard is dat voor het college, daarover geen discussie. Zijn college gaat er extra op in. Dan in de richting van de heer Ruitenberg en nog iemand. Het is bijzonder, want nog maar 3 jaar geleden stond hij tegen de raad te vertellen dat het beter ging, maar er waren nog geen handtekeningen. Men loopt nu tegen de situatie aan, dat men wat klem komt te zitten. Er ontstaat spanning op de ruimte die nog vrij beschikbaar is voor woningbouw of bedrijvigheid. Daar zit spanning op. De wethouder heeft al een keer voor een optie nee moeten verkopen, omdat er geen grond was in die volumes. Dus daar zit spanning op. In de toekomst moeten er wijze besluiten worden voorgelegd aan de raad. Mevrouw Verhoef vraagt of de wethouder mogelijkheden ziet om extra gronden te verwerven, ook al zijn het misschien kleine stukjes op plekken langs het spoor. Zijn die opties er nog? Wethouder Abee vindt stukjes langs het spoor heel boeiend, maar ze bedoelt vast de smalle stroken waar mensen aardig geld aan verdiend hebben. Er is hier een grondbeleid vast gesteld, waarin staat dat de gemeente uitermate terughoudend zal zijn met onnodig posities in nemen, omdat de gemeente nou eenmaal geen marktpartij is. Dat is wat anders dan noodzaak of het behalen van een bepaalde doelstelling. Grond verwerven is niet het doel op zich. Het doel is: zorgen dat er zoveel mogelijk woningen gebouwd kunnen worden op de juiste plekken. Daarbij moet men ervoor zorgen niet tegen marktpartijen aan te lopen, die daar onnodig in de weg lopen m.b.t. wensen. Als er zich kansen voordoen, uitgaande van een terughoudend beleid, zoals in het beleid rondom aankoop is vast gesteld, dan komt het college ongetwijfeld terug bij de raad. Er wordt in kansen gedacht, maar de markt moet het werk doen waar de markt voor is. De heer Hoek begrijpt niet waarom het spanning op zou leveren, maar hij zit ook niet in het vastgoed. Men heeft grond of men heeft het niet.

Wat voor spanning komt daar nou uit naar voren? Dat snapt hij niet. Wethouder Abee legt uit, dat deze gemeente met het probleem werd gesteld, dat de gemeente zoveel verplichtingen rondom grond was aangegaan, vervolgens met een economische crisis geconfronteerd werd, en die komt er weer aan, want dat is een golfbeweging, dat toen gesteld is dat een overheid toch zeer terughoudend moet zijn in het aangaan van verplichtingen rondom grond, zonder dat men direct zicht heeft op hoe er vanaf te komen. Het afgelopen jaar zijn hier wel een wat potentiële voorstellen geweest. Grond verwerven, waarbij men zich heeft op het doorzetten naar een marktpartij, een jaar of half jaar later, maar dan met de eisen van de gemeente, zodat de gemeente kan bepalen wat er komt en niet de marktpartij, daar is niets mis mee. Dat zegt de wethouder ook niet. Hij heeft eerder voorstellen in de lucht gehad, waarvan het verstandig zou zijn geweest om te investeren, maar dan wel met het zicht om zo snel mogelijk van de risico's af te zijn. Eén van de redenen m.b.t. de relatief hoge schuld is juist die grondposities. De heer Hoek snapt het issue niet als de wethouder nee moet verkopen. Eigendomsverhoudingen en afspraken snapt hij. Maar als de grond op is, moet er nee verkocht worden. Waar zit dan de spanning? Wethouder Abee legt uit, dat er prachtige bedrijven zijn, ongekend mooie bedrijven. Als zo'n bedrijf wil uitbreiden, maar tegen grenzen aan loopt, die de gemeente niet meer kan oprekken, dan zou het toch wel heel jammer zijn als, ook voor de werkgelegenheid, zulk soort bedrijven niet vast gehouden kunnen worden. Het is altijd gezond om te kijken naar voorraden gronden, zodat selectiever aangestuurd kan worden. Niet iemand uit oost Groningen, maar meer op eigen bedrijven, om de economische dynamiek te handhaven. Over duurzaamheid is veel gezegd. Hij zal niet al zijn gevoelens daarin prijs geven, maar het is zeer belangrijk om met elkaar een visie vast te stellen. Dat vond het college al, maar de raad had redenen om het uit te stellen. Waarom is het nou zo belangrijk om die visie vast te stellen? Omdat men die stip op de horizon wil zetten: waar gaat het uiteindelijk heen? Als de stip op de horizon gezet wordt, kan vervolgens gekeken worden hoe de route ingepland gaat worden. Wat voor rails wordt er aangelegd? Welke wagons? Is er bovenleiding nodig? Of niet? Dat is wat daarna gebeurt. Daar is het college volop mee door gegaan. Daar was wethouder Heuvelink mee begonnen en dat is doorgezet. Vandaar dat er ook twee voorstellen zijn in deze kadernota m.b.t. wat verstandig zou zijn rondom duurzaamheid, omdat de trein wel door gegaan is. Het zal ook niet eindig zijn, de koers is nog altijd te wisselen. Hij vroeg aan één van de collega's, ter voorbereiding op de discussie: zou je op een rijtje willen zeggen welke initiatieven er allemaal lopen rondom duurzaamheid. De wethouder kreeg twee A4tjes. Hij had het kunnen weten, dus een beetje onnodig, maar hij zag twee A4tjes met allemaal punten rondom duurzaamheid. Als het op een rijtje staat, gebeurt er waanzinnig veel. Hij hoopt in de commissie van volgende week duidelijk te kunnen maken dat de trein volop loopt. De heer Duk vraagt of de wethouder die twee A4tjes met de raad zou kunnen delen. Wethouder Abee gaat dat niet doen, althans niet in die vorm. Volgende week laat hij zien waar men allemaal mee bezig is. Het gaat ook niet om een limitatieve opsomming, want het lijstje was in een dag gemaakt, dus er zal ongetwijfeld iets vergeten zijn en dan zal de commissie daar iets van zeggen. Dan is men lucht aan het rond pompen, weinig duurzaam bezig. Hij zal volgende week een hele opsomming kunnen geven van dingen die echt lopen, waar men mee bezig is en waar de raad nog volop mogelijkheden heeft om bij te sturen. De heer Jumelet vindt het fantastisch dat de wethouder warme gevoelens heeft bij dit onderwerp. De wethouder gaf aan, dat hij weloverwogen besluiten wil nemen en keuzes wil maken. Er worden ook keuzes gemaakt, chapeau. WIJ heeft al eerder aangegeven dat WIJ dat wel graag wil doen in de juiste volgorde en in het begin van die volgorde zit de vraag: waar hebben we het over? Welk probleem wordt opgelost? Daarbij is die footprint wel heel erg belangrijk. Hij hoopt dat de wethouder daar nog even op in gaat. Met name als gekeken wordt waar op geïnvesteerd gaat worden. De voorzitter merkt op, dat het een interruptie is. Kort houden is de boodschap. De heer Jumelet begrijpt dit. Hoe kijkt de wethouder aan tegen de footprint? En om die beschikbaar te stellen aan de raad. Wethouder Abee zegt: ere wie ere toe komt. Bij de beeldvormende avond heeft WIJ heel veel aandacht gevraagd voor die footprint. Geprobeerd is in de begeleidende brief hierop in te gaan. Er is geen sprake van één footprint. Natuurlijk is er een CO2 footprint, maar er zijn meer footprints. Eens, men moet het vertrekpunt weten om het einddoel te halen. Dat is nou juist waarom in de juiste volgorde gewerkt moet worden, ook al is het een tweesporenbeleid, omdat de winkel wel door gaat. Er zijn volop gesprekken met de RES, in de regio en noem alles maar op. De raad moet een visie vast stellen om te weten wat de hoofdlijn is, wat het einddoel is. Dan worden veel dingen ingevuld. Eén van de dingen die belangrijk zijn om in de vingers te krijgen, is: over welke footprint gaat het? Welke footprints zal men nog beter in kaart willen brengen? Het is goed mogelijk, dat veel in de stukken zit die er aan komen rond warmtevisies en noem maar op. Dat deelt de wethouder, maar wel in de juiste volgorde. Belangrijk is om dat met elkaar vast te stellen. De raad gaat hopelijk een visie vast stellen, maar die visie wordt binnen een aantal jaar weer herzien, omdat de technologie voort gaat, omdat er voortschrijdend inzicht is. De heer Jumelet is het hier ook niet over oneens. Het is geen statisch verhaal. Maar als er een doel gesteld wordt, moet hij wel weten waar hij nu staat. De opgave vraagt een aantal dingen. In de jaarstukken stond niks ingevuld m.b.t. er gedaan is op dat terrein, omdat men niet weet waar men staat en naar toe kan en moet. Wethouder Abee is er blij mee, dat de jaarstukken een hamerstuk zijn, maar hij baalt als een stekker dat het onderdeel duurzaamheid onvoldoende was ingevuld. Daar moet lering uit getrokken worden, zodat er volgend jaar zoveel in staat, dat de raad zal vragen of het niet wat minder had gekund.

Waar, hij heeft een punt, daar had in de jaarrekening concreter invulling aan gegeven moeten worden. Bij de behandeling van de visie zullen al dat soort dingen en wensen en de noodzaak op bijstelling op tafel komen. Dan nog even over de € 3ton. Op het revolverend fonds komt het college nog uitgebreid op terug. Die € 3ton zit daar nog een beetje bij in de buurt. Bij het revolverend fonds gaat het over het verstrekken van leningen, al dan niet met rente, er komt nog een voorstel, wat nog uitgewerkt wordt, aan een coöperatie, een individuele bewoner of aan een vereniging van eigenaren of vul maar in. Pin hem er niet op vast, want hij noemt maar een paar voorbeelden, die aan de orde zouden kunnen komen. Die € 3ton is bedoeld om initiatieven, meer eenmalige initiatieven over het algemeen, te kunnen honoreren. Als mensen iets met een speeltuin willen, als zoiets uit de bevolking komt, dan moet de gemeente mogelijkheden hebben om daar op in te gaan. Daar is wat handgeld voor nodig. Daar is het voor bedoeld. Misschien verduurzaming van de panden; binnenkort krijgt de raad daar een brief van. De verduurzaming van het zwembad, noem maar op, misschien is ook daar een extra impuls nodig. Daar is die € 3ton voor. De heer Duk vraagt zich af waar het bedrag van € 3ton op gebaseerd is. Hij heeft tijdens de beeldvormende avond geprobeerd het boven tafel te krijgen, maar het lijkt erop dat er zoveel ruimte in de begroting was en dat dat dus genomen is. Wethouder Abee legt uit, dat het inderdaad € 2ton had kunnen zijn, maar ook € 4ton. Misschien wordt het later opgehoogd, of juist verlaagd. Het gaat er niet om om nu in absolute getallen te spreken. Het is iets wat zich gaandeweg zal gaan ontwikkelen. Misschien moet geconstateerd worden dat die € 3ton over een jaar over is, hoewel hij dat redelijk uit sluit, voorspelt hij. Het zijn geen absolute getallen. Het komt tot stand door vragen als: wat is redelijk, wat ziet men in, is het een bedrag waar men substantieel iets mee kan? Vandaar dat zo'n bedrag tot stand komt. De heer Van Santen hoort de wethouder eigenlijk zeggen, dat het een soort stelpost is, want hij weet het niet precies. Waarom zou dat dan niet op onderwijs van toepassing kunnen zijn? Wethouder Abee denkt dat hij doelt op het IHP. Dat vindt hij van totaal andere grootte. Hier gaat het over initiatieven. Eén van de dingen zal draagvlak zijn. Het heeft geen enkele zin als er geen draagvlak bij mensen is, die uiteindelijk mee zullen moeten doen met investeringen. Ze moeten ook geestelijk mee in het verhaal, maar hij denkt dat veel mensen daartoe bereid zijn. Het kan niet zo zijn als er straks een vereniging komt, dat de gemeente zegt: kom over een jaar maar eens terug, dan gaan wij kijken naar dat groending of dat speeltuintje of die warmtepomp. Dat is iets heel anders dan een structureel verhaal als het IHP wat echt berekend moet worden. Dat zijn twee onvergelykbare zaken, zowel de fase waarin ze zitten, onderwijs bestaat al een tijd, en de zorgvuldigheid die het IHP nodig heeft t.o.v. wat handgeld om burgerinitiatieven vorm te kunnen geven. Gevraagd is waarom bij deze kaderbrief begrotingswijzigingen zitten. Hij begrijpt die vraag. De gedachtegang hierbij is, dat het onderdeel uitmaakt van de totale P&C cyclus, waarbij duidelijkheid gegeven wordt op het moment dat die duidelijkheid er ook is. Zo kort mogelijk op de actualiteit zitten, de raad hierover informeren, daar zijn ook afspraken over gemaakt. Als er financieel effecten te zien zijn, dan is het belangrijk om die effecten zo snel mogelijk en concreet in besluitvorming te gieten. Dat is de achtergrond. Dat is principieel ook een punt, dat geeft de wethouder graag toe. Het college denkt dat het verstandig is om het zo snel mogelijk te doen als men iets weet. De heer Markus vindt het tot hier aan toe, dat hij de aankondiging zou doen in de kaderbrief, maar waarom wordt de formele besluitvorming dan niet bij de zomerrapportage genomen? Dan kan de raad door al die P&C documenten een nietje slaan, dan is er één document voor heel het jaar. Nu moeten allerlei documenten bij elkaar gevist worden. Wethouder Abee vindt hier iets voor te zeggen. Hij begrijpt het punt. De andere kant is: nu worden bepaalde richtingen genomen, die ook voor dit jaar gevolgen kunnen hebben. Het college wil zo kort mogelijk op de wagen zitten in besluitvorming, vandaar dat het voorstel gedaan is zoals het er ligt. Gevraagd is nog naar de Holland Rail Terminal. Dat is volop in beweging, maar in het kader van deze kadernota m.b.t. de begroting van volgend jaar voorziet het college niet direct wijzigingen. Een week of 4, 5 geleden heeft het college een brief gestuurd m.b.t. de stand van zaken. Dat geldt ook voor een aantal vragen van mevrouw Van Olst, waarover redelijk recent informatie gestuurd is. Afsluitend. Het college denkt dat er een gedegen kadernota voor ligt. Met inderdaad, zoals aan het begin van deze raadsperiode is afgesproken, scherp aan de wind zeilen, kansen benutten, wat minder vanuit bedreigingen denken, mevrouw Verhoef, ere wie ere toekomt, keuzes durven maken. Het college denkt dat die keuzes ook door de raad genomen zijn en daar heeft het college een vertaling aan gegeven. Het college denkt dat dit verantwoord is. Natuurlijk zal elke tijd zijn eigen oplossingen bieden. Men moet goed blijven monitoren welke verplichtingen aangegaan worden. Is het verantwoord? Maar het is ook belangrijk, waar men een welvende samenleving wil zijn, om ervoor te zorgen het pakket van grondonderhoud, cultuur of duurzaamheid, op de juiste manier gedaan wordt in de juiste balans. Het college denkt dat duidelijk te maken met deze kaderbrief. De heer Markus voelt een punt aan komen, maar de CU had nog twee vragen open staan. Of de stand van zaken m.b.t. het collegeprogramma opgenomen kan worden in de begroting, maar ook in de P&C cyclus documenten. Volgens de CU moet de tekst in het raadsvoorstel aangepast worden: m.b.t. de reserves betreft een voorstel en pas bij de begroting valt het besluit. Wethouder Abee denkt positief te kunnen antwoorden op beide vragen. De heer Jumelet had nog een vraag open staan rondom de RES. Wethouder Abee bedoelde die brief. Dat is de brief waarmee het college de raad een week of 4 geleden uitgebreid heeft geïnformeerd, wat de stand van zaken is rondom die RES. De

wethouder kijkt even naar achteren. Ah, hij dacht dat de raad een week of 4 geleden geïnformeerd was. Mag hij dan aannemen dat die brief er binnen nu en anderhalve week er moet kunnen liggen? Ja. Oké. Hij zegt 2 weken. Dan heeft de raad de brief. De heer Jumelet hecht er toch wel aan, als hij voor de commissie de brief heeft, want dat is wel een wezenlijk onderdeel van de visie die besproken moet worden. Wethouder Abee is het met de heer Jumelet eens. Daar gaat hij een uiterste poging toe doen. Zeker. Dank u wel.

De voorzitter merkt op, dat de wethouder een drietal toezeggingen heeft aangegeven. Een brief over Wilderszijde, stand van zaken over Wilderszijde, stand van zaken over het collegeprogramma in het kader van de P&C cyclus en een brief over de RES. Dat zijn drie toezeggingen richting de raad. De heer Markus noemt nog de toezegging dat het raadsvoorstel wordt aangepast.

Wethouder Fortuyn denkt dat hij hetzelfde gevoel heeft als wethouder Abee. Het college is heel erg dankbaar, maar ook positief, over de inbreng van vanavond. Ook de positieve gevoelens over de kadernota en ook dat men dat met elkaar gedaan heeft. Het is wel heel belangrijk, dat alle partijen hier een verantwoordelijkheid dragen en dat men met elkaar zover gekomen is. De wethouder heeft twee vragen genoteerd, die heel concreet waren. Een vraag van L3B over de ICT, met name ook de risico's die daarmee samen hangen. Het is een veranderende wereld, de laatste weken heeft men wel wat problemen gezien, of het nou elektriciteit was of andere vormen, bereikbaarheid van 112. Hij zal niet de garantie geven, dat het de gemeente niet overkomt, maar hij stuurt heel erg scherp op personeel, maar ook op functionarissen die aangesteld zijn en op de systemen. Daarvoor wordt weer € 70.000 toegevoegd om juist die systemen up to date te houden, juist om die veiligheid te waarborgen. In voorgaande begrotingen, met name 2018, is sterk geïnvesteerd ook in de onderliggende devices en andere kwaliteitsverbeteringen op ICT. Het heeft niet alleen de volle aandacht, maar er wordt ook geld aan uitgegeven. Met elkaar is afgesproken, dat het permanent geld gaat kosten. Daarmee wordt de zaak geborgd. Mevrouw Van Olst pakt het Huis van de samenleving op uit de kaderbrief, waarin zeer nadrukkelijk wordt gezegd dat het college geen nieuwe commerciële activiteiten meer zal toestaan in het publieksgebouw. Dat staat er nadrukkelijk als tekst. Nu vraagt ze een bevestiging over het huurcontract. In eerdere fases is gezegd, dat het huurcontract gerespecteerd wordt. Als het afloopt, loopt het af. Dat is over 5 of 6 jaar. Of hij dat bevestigen moet? Hij hoeft er geen toezegging van te maken. Hij doet dat, zoals een nette overheid dat doet. Mevrouw Verhoef dacht gisteren even dat ze hem er over wilde aanschieten. Hoe is het nu met het barretje, wat hij zo graag in het huis van de samenleving wilde hebben. Daar was ze toch benieuwd naar. Wethouder Fortuyn zou al te brutaal zijn door te zeggen dat de tekeningen klaar zijn en dat de timmerman bezig is. Dat gaat hij niet doen. Het voorstel Huis van de samenleving staat voor 3 juli op de agenda van de commissievergadering. Het barretje zal er niet letterlijk in staan, maar het staat wel 3 juli op de agenda. Op 18 juli staat het bij de raad geagendeerd. Dan komt het Huis van de samenleving aan de orde. De heer Jonker komt nog even terug op een vorig onderwerp, waarvoor excuus, maar het ging zo snel en vloeiend over. Over dienstverlening. De wethouder geeft aan, dat er geïnvesteerd gaat worden in ICT. Dat bespaart wel € 100.000. Wat is het beeld van de wethouder daarvan? Staat de gemeente Lansingerland aan het begin van een digitale transformatie m.b.t. dienstverlening? In het midden? Of aan het eind? Dat zou verklaren waarom er investeringen aan gekoppeld worden. Hij ziet geen investeringsritme wat overeenkomt met het feit dat er nog een heleboel te doen is. Wethouder Fortuyn zegt dat dit klopt. Hij zal nooit zeggen aan het eind te staan. Dat kan niet, dit is een ratrace, men is altijd bezig om het voor te zijn. Nee, er is een dusdanige opbouw vanaf 2018 genomen, zodat er nu goed zicht is op de investeringen die plaats vinden. Een aantal zaken is nog in te vullen. Het college denkt met het huidige budget, zoals nu voorgesteld wordt, er een optimaal product is en denkt zeker te weten altijd te maken te hebben met een ratrace en scherp moet zijn. Om een voorbeeld te noemen: de outsourcing van het back-upstelsel. De Snip verdwijnt als zodanige locatie. Daar wordt met partijen voorgesorteerd om juist de kennis en kunde van marktpartijen gebruik te maken. Men wil niet alles in eigen huis doen, voor alle duidelijkheid, er wordt echt gekeken hoe het beter geborgd kan worden. Het heeft absoluut de aandacht en inzet om hier absoluut veilig te opereren.

Wethouder Arends zet de microfoon iets naar beneden, omdat ze iets kleiner is dan haar collega. Eigenlijk zijn er op vier thema's vragen aan haar gesteld. Alvorens ze daar op in gaat, wil ze toch even ingaan op de uitgesproken waardering m.b.t. de investering die op economie gedaan wordt. Ze is er blij mee, dat de commissie dat benoemt, vanuit vrijwel alle partijen. Dan de vier thema's met als belangrijkste thema wonen, genoemd door vrijwel alle fracties. Fracties hebben hun zorg hierover geuit. Die zorg is ook haar zorg. Er is een stevig bod neergezet in de regio, waar een grote opgave is m.b.t. het toevoegen van veel woningen. Wethouder Abee heeft er al iets over verteld. Maar ook voor de volkshuisvesting. Ze heeft een goed bestuurlijk overleg met 3B Wonen. N.a.v. het bod, wat ze samen met 3B Wonen heeft gemaakt, is men nu bezig met prestatieafspraken. De raad krijgt een overzicht, daar is men mee bezig, om wat meer duiding en wat meer inzicht te geven over alle plannen waarover de raad

al een besluit heeft genomen, alle plannen die in de pijplijn zijn en alle plannen die er aan gaan komen. De heer Jumelet hoort de wethouder het hebben over een stevig bod. Dan vergeet ze één element erbij te noemen, namelijk dat het college toch een tik op de vingers heeft gekregen, omdat het onvoldoende was. Hoe stevig is stevig dan? Of komt ze daar nog op terug? Hij is wel benieuwd of er nog een steviger bod gedaan wordt. Wethouder Arends had hierover geen vraag gekregen in de eerste termijn. Nu vraagt hij: hoe staat dat? De wethouder heeft gezegd, dat er een eerste verkennend gesprek is geweest met de provincie daarover. Voor het zomerreces komt er een vervolgesprek over. Ze is dus in gesprek met de provincie. Het ging hem vooral over de relatie met 3B Wonen. Waar ze naar toe wil, is dat de raad zegt: we willen aan de slag. Ja, 3B Wonen wil aan de slag, de wethouder wil aan de slag, de raad wil aan de slag. En ze kan zeggen: we zijn aan de slag. Mevrouw Verhoef hoort de wethouder zeggen dat ze aan de slag is, in gesprek. Er is bestuurlijk overleg met 3B Wonen. Is er ook de mogelijkheid dat andere woningcorporaties gaan bouwen in Lansingerland voor sociale woningen? Wethouder Arends sluit niemand uit. De grootste woningcorporatie is op dit moment 3B Wonen, maar ook andere hebben al contacten, waar bijvoorbeeld 3B Wonen het beheer van doet. Het college sluit niemand uit, maar de grootste partner in deze is 3B Wonen, waar de gemeente een heel goede relatie mee heeft, die kwalitatief goede woningen neer zet, beschikbare en betaalbare woningen. Ze zei net dat men goed en stevig aan de slag is met elkaar en stevig aan de slag. Dat moet goed geregisseerd worden, wordt gezegd. Ja, dat moet zeker goed geregisseerd worden. Dus na de bespreking, waar aan gerefereerd wordt, met 3B Wonen, waar de wethouder zelf ook bij was, is afgesproken om gezamenlijk stevig op regie-niveau te kijken welke plannen er liggen, waar de belemmerende factoren en hoe versnellingen aangegaan kunnen worden. Vooralsnog vindt het college dat er geen extra middelen of capaciteit ingezet hoeft te worden in de vorm van een bouwregisseur. De verwachting is dat wat nodig is in de gezamenlijke opgave, dat dat met elkaar gedaan wordt. De heer Jumelet vindt het prachtig, hoor, in algemene bewoording. Wat betekent dat concreet m.b.t. wat afgesproken is met 3B Wonen? Wat gaat er nu gebeuren waardoor 3B Wonen feitelijk veel sneller kan gaan bouwen? Men loopt al twee jaar achter, men loopt eigenlijk tegen muren aan: help. Wethouder Arends doelt hier precies op. Samen goed in gesprek, samen afspraken maken. Op dit moment is men bezig met prestatieafspraken, wat een uitvloeisel is van het bod, wat gezamenlijk is neergezet. Daarin komen dit soort vraagstukken: welke locatie, met welke versnelling, het aantal. Het grote overzicht komt naar de raad. Dus men is bezig met de prestatieafspraken. Als die klaar zijn, komt dat ook naar de raad toe. De wethouder hoort de behoefte m.b.t. het typologie van woningen voor mensen in Lansingerland. De heer Duk hoort de wethouder zeggen dat het college op dit moment geen bouwregisseur nodig acht. Heeft het college dan vaste doelen, die ze binnen een bepaalde periode willen halen, waarna ze gaan kijken of die regisseur alsnog nodig is. Of gaat men door op de huidige voet? Wethouder Arends geeft aan, dat de werkzaamheden, die een bouwregisseur zou doen, nodig zijn. Dat wordt opgepakt. Vooralsnog verwacht het college niet dat er extra capaciteit of extra middelen voor nodig zijn. Dit kan gewoon gedaan worden binnen de huidige mogelijkheden. De afspraken die op dit moment gaande zijn, komen in de prestatieafspraken. De heer Duk vraagt hoe de wethouder verklaart dat het nu twee jaar achter loopt. Waarom is het in het verleden dus niet goed gegaan? Wethouder Arends zegt dat hier eerder over gesproken is. Ook haar collega heeft hier net het e.e.a. over genoemd. Eerder heeft ze er ook informatie over gegeven: het materiaal, het bouwen, duurzaamheid. Maar ze denkt dat ze in herhaling valt. Als die prestatieafspraken er zijn, is het een goed moment om daar op in te gaan. Het is nu te vroeg om daar verder op in te gaan. Dank u wel. De heer Jumelet denkt dat de wethouder inderdaad in herhaling valt. Het argument vanuit 3B Wonen waren niet de heipalen en de arbeid. Het was met name: we worden bij de gemeente van de ene naar de andere ambtenaar gestuurd voor de planontwikkeling, voor de realisatie et cetera. 3B Wonen zegt tegen een muur aan te lopen bij de gemeente. Laat de gemeente zich de spiegel voorhouden. Hoe kan de gemeente nou faciliterend zijn naar 3B Wonen? Dat zit hem niet in de heipalen, niet in de arbeid. Wethouder Arends zegt dat 3B Wonen bij het college is geweest. Het college is daar op werkbezoek geweest. Ze hebben een presentatie gegeven, ze hebben ook hun belang aangegeven met hun investeringsmogelijkheden. Het heeft tijd in beslag genomen om dat regionaal te maken, daar wordt kleuring aan gegeven in de prestatieafspraken. Er werd een vraag gesteld over huisvesting voor ouderen. De heer Duk vraagt of er intussen één aanspreekpunt is voor 3B Wonen binnen de gemeente. Of gaan ze nog steeds van ambtenaar naar ambtenaar? Wethouder Arends zegt dat ze niet van ambtenaar naar ambtenaar gaan. Als het gaat om huisvesting, heeft men met verschillende afdelingen te maken en met verschillende expertises. Er zijn vaste contactpersonen. Eén van de dames is hier aanwezig. Dat is de vaste contactpersoon voor 3B Wonen. Zij weet intern goed de weg. Even voor nu voldoende. Gevraagd werd of er goed zicht is op de huisvesting van ouderen. Iedereen weet dat de samenleving van Lansingerland aan het veranderen is. Waar er eerst veel gezinnen waren, is er nu ook een vergrijzing te zien. Alleenstaande ouderen of ouderen die een andere typologie woning willen hebben. Dat is het college zich bewust. Men is bezig met de woonvisie, die komt volgend jaar naar de raad, waarin dit een belangrijk onderdeel is. De woonbehoeften in Bleiswijk worden nu onderzocht. Daarbij komen ongelooflijk veel reacties binnen. De periode is zelfs langer gemaakt. Veel reacties over wat ze zien wat nodig is in Bleiswijk. Zeker huisvesting van ouderen speelt ook in Bleiswijk een rol, maar dat komt ook terug in de woonvisie, die

naar de raad toe gaat komen. Het tweede onderwerp: het middengebied. Een belangrijk onderwerp, omdat de wegen door Lansingerland door lopen, en door Pijnacker, en ook het openbaar vervoer. Eigenlijk zit de gemeente in een groter gebied als het gaat over verstedelijking, bereikbaarheid, natuur en recreatie. Een intensivering van de capaciteit is daarin toch wel belangrijk om dat goed te doen. In het belang van Lansingerland bepaalt de gemeente de agenda. Het is te beperkt om die agenda alleen te doen. De agenda moet gemaakt worden met voor Lansingerland twee belangrijke gemeenten, zoals Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp. Daarom vraagt het college om daarop een extra investering te doen om juist de belangen van dit middengebied steviger te maken ook voor de lange termijn en de toekomst, ook als het gaat over bereikbaarheid, fietsverbindingen en alle onderwerpen. De heer Markus kent dit verhaal, want het stond ook in de besproken paper. Waar gaat het geld concreet naar toe? Onderzoeken? Uren? Wethouder Arends zegt dat het vooral capaciteit en uren zijn, maar ook onderzoeken. Wat het precies is, technisch, heeft ze nu niet voor ogen, maar beide zijn hierin onderdeel. Het derde onderwerp is werk en inkomen. Hier werden meerdere vragen over gesteld. Onlangs heeft de raad een uitvoeringsplan ontvangen: werken werkt. Daarin staat goed uitgelegd het beleid wat men in de uitvoering echt wil doen. Daar is te lezen wat de bedoeling is de aankomende jaren, hoe ingezet wordt op de extra financiële middelen die de raad het college heeft gegund voor goede plannen voor inwoners die wat kwetsbaarder zijn in het zoeken naar werk. Het college gaat uit van kandidaten die willen en kunnen. D66 vroeg waarom die € 45.000 dan nodig is voor handhaving? Daar heeft de raad zelf eerder over besloten. Er staat in het collegeprogramma dat hier een extra intensivering voor nodig is. Daar heeft de raad in meerderheid voor gekozen om dat langdurig te doen. Er is iemand extra in huis om onderzoeken te doen op rechtmatigheid. Los van het feit dat de grootste investering gedaan wordt op mensen die willen en kunnen, zullen er mensen zijn die net buiten de grens zitten. Lansingerland wil niet dat er fraude wordt gepleegd. Het college wil dat dan ook opsporen en daar zijn die middelen voor, waar de raad al eerder over besloten heeft. Mevrouw Den Heijer heeft toen precies dezelfde vraag gesteld. D66 kon er niet in mee gaan, maar er zijn nog meer mensen dan D66 in deze raad. Toen heeft D66 gevraagd of dat bedrag te rechtvaardigen is, zeker op deze structurele basis. Toch ziet D66 geen gegevens hierover waarmee dat bedrag te rechtvaardigen is. Ze wil wel wat meer inzicht daarin, wil D66 er de volgende keer weer in mee gaan. Kan de wethouder daar iets over vertellen? Wethouder Arends verwijst naar een artikel in de krant over Rotterdam, over het misbruik maken van uitkeringen. O.a. de wethouder van de PvdA is daar heel sterk op in Rotterdam. Met Investiga was veel fraude te zien. Omdat dat niet meer mocht is ervoor gekozen om een aantal uren in te zetten bij Zoetermeer. Daarmee werd een daling zichtbaar. Het college wil opsporing doen. Waar mensen misbruik maken, moet dat opgespoord worden om te rechtvaardigen. Mevrouw Den Heijer vraagt of er inzicht is in die gegevens. Hoeveel procent misbruik is er? Wat is het percentage? Is het dan te vergelijken met Rotterdam of is dit eigenlijk een heel andere gemeente? Wethouder Arends vindt dat voor nu heel technische vragen. Eerder is de raad al geïnformeerd over de onderzoeken door Investiga, hoeveel dat per jaar heeft gedaan en wat de afgelopen jaren heeft gedaan. Een deel van die informatie heeft de raad of zou opgevraagd kunnen worden bij de griffie. Mocht dat onvoldoende zijn, kan ze schriftelijk een vraag stellen. Het is nu voor de wethouder zo technisch, dat ze dat niet kan beantwoorden. De heer Hoek wil de wethouder verleiden om wat meer concreet antwoord te geven. De commissie krijgt alleen maar algemeenheden te horen. Er wordt constant verwezen naar allerlei onderzoeken die lopen. Dit voelt voor hem heel erg onbevredigend. Hij wil haar toch verleiden om wat meer concreet op de vraag in te gaan. Wethouder Arends geeft aan dat de raad eerder besloten heeft m.b.t. die € 45.000. Daaronder lagen die redenen. Als gevraagd wordt hoeveel dat was t.o.v. Rotterdam, kan zij daar nu geen antwoord op geven. Voor de heer Hoek is dat helder, maar hij heeft het over heel veel vragen, die afgedaan worden met algemeenheden, met verwijzingen naar onderzoeken die nog komen. Dat is niet het doel van een eerste termijn. Hij wil echt vragen om wat meer specifiek in te gaan op de vragen die gesteld zijn. Het heeft een hoog 'met een kluitje in het riet gestuurd' gehalte. Wethouder Arends heeft niets gezegd over een onderzoek. Als de heer Hoek nog een concrete vraag heeft, dan hoort ze die graag. Ze heeft antwoord gegeven op het thema wonen, welke stappen daar gezet worden, en over het thema middengebied, waar extra middelen voor nodig zijn, en nu over de middelen voor werk en inkomen als het gaat over fraude, waar eerder over besloten is. De heer Jonker maakt even gebruik van het feit, dat ze wonen nog een keer noemt, want hij had nog een vraag in zijn hoofd. Op rijksoverheid.nl stond dat er een deal was met Binnenlandse Zaken. Daarin wordt letterlijk genoemd, dat er een versnelling gaat plaats vinden voor de woningbouwopgave ook in Wilderszijde. Misschien is het zijn achterstand in kennis, maar hij snapt niet waarom dat niet terug te zien is in de kadernota. Wethouder Arends zegt dat haar collega daar zojuist op ingegaan is, als mede verantwoordelijke m.b.t. Wilderszijde. De projectgroep is daar nu mee bezig en heeft gesprekken met de provincie over de mogelijkheden voor die versnelling, waarbij een aantal thema's is. Er komt een brief met informatie over die versnelling. Daar is men volop mee bezig. Die deal is nog maar heel kort geleden vast gesteld met elkaar. Daar is het college direct op in gegaan, omdat het college er alle belang aan hecht om juist voor Wilderszijde een versnelling aan te gaan. Het andere deel van werk en inkomen werd door de PvdA genoemd, over het budget. Wordt dat verminderd? Wordt er dan voldoende aandacht aan de kandidaten gegeven over de caseload? Want ze zien dat er ook middelen naar

economie gaan. Twee dingen daar over. Een nieuwtje. De grootste werkgever komt naar Lansingerland, die er nu nog niet is. Op Klappolder. Vorige week is de ondertekening gedaan. Dat is een werkgever met, naar verwachting, zo'n 1.500 arbeidsplaatsen. Als het gaat over economie, dan is het booming. Als het gaat over zoveel arbeidsplaatsen, dan hebben zij personeel nodig. Aan de ene kant zijn er kandidaten, die goed toegerust moeten worden, en aan de andere kant is er een arbeidsmarktoffensief nodig om vanuit het economisch perspectief aandacht aan die werkgever te kunnen geven. De heer Ruijtenberg vraagt of die arbeidsplaatsen voornamelijk worden in gevuld door inwoners vanuit Lansingerland. Of zijn het al bestaande werknemers, die hiernaar toe komen en daarmee voor extra verkeer zullen zorgen op het onderliggende wegennet? De voorzitter vindt het erg rumoerig worden. Hij wil dat het rustig wordt om vraag en antwoord duidelijk tot uiting te laten komen. Wethouder Arends weet dat deze ondernemer ondertekend heeft, maar ze weet niet wat zijn selectie is qua personeel, maar het geeft ongelooflijk veel kansen, zeker voor mensen uit Lansingerland, dus op grondgebied van Lansingerland. Ze gaat ervan uit, dat het veel kansen biedt voor mensen uit Lansingerland, maar ze denkt ook aan veel arbeidspotentieel voor de regio. Als gevraagd wordt: hoeveel mensen vanuit de bijstand gaan er naar toe? Dan zegt ze dat er dan te weinig mensen zijn, omdat er veel meer werk wordt geboden dan het aantal werklozen in de gemeente. Mevrouw Verhoef wil toch graag concreter antwoord op de vraag. De wethouder zegt dat het geld gebruikt gaat worden voor een arbeidsmarktoffensief. Ze heeft dat woord eerder gehoord, maar ze wil gewoon weten over die € 250.000 die weg gaan bij ondersteuning van mensen om naar een baan geleid te worden: waar vloeit dat nou heen? Dan wil ze ook nog even melden, dat wethouder die ze noemde m.b.t. de keiharde aanpak van fraude: hij is voornamelijk genoemd om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt wel naar de arbeidsmarkt te krijgen. Wethouder Arends hoort de vraag: waar gaat dat dan concreet heen? Een deel gaat over het extra aandacht geven aan mensen, die kandidaatkant. Aan de andere kant is te zien, dat het ook zo nodig is om aandacht aan die werkgever te besteden. Dan gaat het over de centrummanager, de accountmanagers, het werkgeversservicepunt, het Nieuwe Wij. Eigenlijk een heel krachtig arbeidsmarktoffensief, ook met omliggende gemeenten, bij grote bedrijven, die personeel nodig hebben, dat vraagt ook capaciteit ook van de mensen hier. Om een goede match te krijgen, is een kandidaat nodig en een baan. In het stuk Werken werkt staat dat vanuit het economisch perspectief het belangrijk is dat daar aandacht aan gegeven wordt. Dan het vierde onderwerp, over asielgerechtigden en de inburgeringswet. Op dit moment wordt er al incidenteel geld gereserveerd daarvoor in de kaderbrief, twee keer € 120.000. In 2021 gaat de wet in. Op dit moment zijn de VNG en het rijk in onderhandeling daarover. De verwachting is dat na die onderhandelingen de gemeente in 2021 compensatie krijgt vanuit het rijk, maar hoeveel dat is, weet ze nog niet. Daarom is het ook zo belangrijk, dat daar nu al een deel voor gereserveerd wordt in de kadernota. Dank u wel.

De voorzitter hoorde van de wethouder dat ze een overzicht geeft van alle plannen over wonen, waar al besluiten over genomen zijn, wat in de pijplijn zit. Dit komt naar de raad. Ook heeft ze aangegeven, dat ze de prestatieafspraken met 3B Wonen, zodra die er zijn, naar de raad zal sturen.

Wethouder Van Tatenhove gaat alleen maar in op de vragen die voor haar nog resteren. Eerst de vraag over het bevroren van de tarieven voor de culturele organisaties, een vraag van het CDA. Als het goed is, heeft de raad daar een brief over ontvangen, gedateerd 5 februari. Daarin staat dat het ook voor de culturele verenigingen geldt, die bevrozing, net als voor de sport. Dan het Praatje Pot, waar de heer Van Doorn al een aantal keer aandacht voor heeft gevraagd. Zoals hij het noemde, klopt dat inderdaad. Men is aan de slag gegaan met het intensiveren van beleid in het afgelopen jaar. Dat werpt zijn vruchten af. Daar waar ze nog kansen ziet om nog verder te verbeteren, dan wordt dat gedaan. De contacten met de huisartsen zijn bijvoorbeeld nu beter dan in het verleden. Dus ook bij de huisarts wordt gezegd: heb daar aandacht voor. Want in combinatie met het langer wonen, betekent dat dat mensen langer onder de radar blijven. Zij zien ze misschien al eerste. Sinds kort is er een meldpunt. Maakt iemand zich echt heel erg druk om zijn of haar buurvrouw, dan kan contact worden opgenomen met het meldpunt. Dan is Welzijn Lansingerland in principe de eerste die contact opneemt met de vraag of ze eens een gesprekje aan zouden mogen knopen of: is er misschien iets waarmee we u kunnen helpen? De heer Van Doorn is blij met de signalering, want dan start daarna de hulpverlening. Praatje Pot heeft echt in essentie in zich om gewoon tijd voor elkaar vrij te maken i.p.v. het afvinken van een productenlijstje. Dit is bedoeld als: ga voor extra contact. Zit dat er nu ook in? Of alleen op signalering? Wethouder Van Tatenhove geeft aan, dat het ook daar in zit. Er is het Pact tegen eenzaamheid. Daar zitten veel organisaties in met vrijwilligers die dat doen, dat gesprek aanknopen. Maar met mensen die al achter de voordeur komen is afgesproken dat zij extra tijd nemen om bijvoorbeeld ook eens de koelkast open te trekken om te kijken wat er in staat. Komt iemand nog wel zijn huis uit om in een gezonde maaltijd te kunnen voorzien? Of staat er alleen een pak vanillevla? Met alle aanbieders van huishoudelijke ondersteuning zijn hier afspraken over gemaakt om juist die kwalitatieve tijd te investeren in het contact. Even tegenover iemand te gaan zitten met een kop koffie, even het gesprek: hoe gaat het nou eigenlijk? Dus dat zit er in. Dan komt ze bij het punt wat de CU noemde over de eenzaamheid onder jongeren. Dat is tot nu toe

misschien wat onderbelicht, maar hier in huis is gezegd dat men bij de eerstkomende actieweek in het najaar hier wat meer focus op wil hebben. De wethouder loopt af en toe mee met een voortgezet onderwijsklas, een dagdeel. Ze heeft een keer bij een gesprek gezeten met een mentor. Dat is echt schrijnend, als daar een ventje uit de brugklas of tweede klas zit die zegt: vorige keer heb ik gezegd dat ik het leuk vind om alleen te zitten, maar eigenlijk is dat niet zo, ik heb gewoon geen contact. Iemand van 13, 14, 15 heeft nog een heel leven voor zich; dat snijdt door de ziel. Daar moet werk van gemaakt worden. Dan armoede en schuldhulpverlening, waar de PvdA en GL aandacht voor vroegen. Bij het beleidsaccent eenzaamheid zijn hele mooie stappen gezet op beide punten, wat niet weg neemt, dat daar waar ideeën aangereikt worden, gezocht wordt of er mogelijkheden zijn om die al dan niet in een pilot of experiment uit te proberen of het werkt en of het nieuwe doelgroepen in beeld brengt. Ze zou de commissie willen uitnodigen om met concrete ideeën niet te wachten tot de evaluatie, maar kom er eerder mee, zodat gekeken kan worden of het past bij het team Eropaf, die met vroegsignalering aan de slag gaat. Dus ze zou willen zeggen: heeft u concrete ideeën, laat het horen. Dan de VVD, de vraag over de aframing van de budgetten voor de omgevingswet. Dat heeft alles te maken met wat morgen besloten wordt met het vast stellen van de jaarrekening. Daar wordt een reserve voor opgenomen: actieplan omgevingswet. Die heet hier per ongeluk: actieplan duurzaamheid. Ze weet niet precies op welke pagina het staat, maar in dit document moet het dus zijn: actieplan omgevingswet. De voorbereiding wordt uit de reserve gedaan. Ze hoopt dat het daarmee duidelijk is. Mevrouw Verhoef wilde toch nog even terug komen op de armoedebestrijding. Ze weet dat er heel veel accenten hierop zijn en dat wil de PvdA ook helemaal niet onder het tapijt schoffelen. Een aantal weken geleden heeft de heer Xhemali een rondvraag ingediend, maar die was toen niet aangekomen vanwege technische zaken, dus er is nog wel wat te doen bij de ICT. Nee, grapje, want het was echt een raar foutje. Dit is later recht gezet. Hij kaartte via die rondvraag aan, dat er weer extra middelen zijn toegekend vanuit het rijk. Ze vroeg hier zelf net ook aandacht voor. In de meicirculaire is niet duidelijk hoe dat ook verwerkt is. Of dat geormerkt is voor armoedebestrijding of dat het op een andere manier wordt ingezet. Dus die vraag staat nog open. Wethouder Van Tatenhove weet niet of het al in de meicirculaire al is meegedeeld en of het geormerkt is, maar als er extra geld komt voor de schuldproblematiek en armoedebestrijding, dan zit de afdeling er wel bovenop om te kijken wat ermee gedaan kan worden. Dan wil de afdeling het gebruiken daar waar het voor bedoeld is, als het gebruikt kan worden. Men is er wel scherp in om geld wat extra komt ook daarvoor te gebruiken. Maar ze heeft geen idee of en hoe het in de meicirculaire staat. Dan het IHP, onderwijs en het plan voor de sportaccommodaties. Daar heeft wethouder Abee al wat over gezegd. Het is niet zo, dat deze kadernota de laatste is en dat er volgend jaar helemaal niets meer voorgesteld kan worden. Het gaat natuurlijk door, het financieel beleid. Soms zijn er meevallers, soms tegenvallers, al dan niet afkomstig van het rijk. Als het accommodatieplan gereed is, komt het college daarmee zo snel mogelijk naar de raad. Op dat moment zijn de financiële consequenties daarvan in beeld. Daar nu iets over noemen, is echt een slag in de lucht, zeker bij onderwijshuisvesting, omdat dat voor een belangrijk deel vervangen van een accommodatie is en niet alleen over uitbreiding en nieuwbouw. De heer Jonker hoort de wethouder zeggen dat ze dat niet kan ramen, maar dat vindt ze een beetje dubbel op een bepaalde manier, want er wordt ook wat geraamd voor de omgevingswet, daar wordt ook een bepaald bedrag neer gezet. Daar zijn kaders voor, om een indicatie te geven aan welke bedragen gedacht wordt. Wethouder Van Tatenhove zegt dat de reserve van de omgevingswet berekend is op basis van wat er gedaan moet worden om te komen tot die omgevingsvisie, dus dat is anders. Zonder een rapport van het bureau wat het onderzoekt kan niet gezegd worden waar er vervangen moet worden en waar geïnvesteerd moet worden en dat een gebouw geschikt gemaakt moet worden. Dat weet ze echt nog niet. Elk jaar wordt een nieuwe kadernota gemaakt met nieuwe verwachtingen en dat is wat wethouder Abee net ook al zei. Dan wordt weer naar de periode vanaf dan naar 4 jaar verder gekeken, want investeringen in onderwijshuisvesting zitten nu nog buiten de planperiode van deze kadernota. De heer Ruitenbergh maakt zich toch een beetje zorgen. Het lijkt of ze luchtig doet over de investeringen die hier straks komen. Men weet het nog niet precies en het is de volgende planperiode. Daar wordt hij toch een beetje onrustig van, moet hij eerlijk zeggen. Vanuit zijn expertise en vanuit zijn werk weet hij gewoon, dat er een enorme slag aan komt. Men wil naar frisse scholen toe. Het zijn verouderde schoolgebouwen, dus er zal een slag gemaakt moeten worden in kwaliteit, nieuwe scholen in Wilderszijde. Het gaat hier om hele grote, structurele investeringen, misschien wel een half miljoen structureel straks of meer. Hij wil wel de ruimte kunnen houden en gerust gesteld worden, dat die ruimte er is om dat soort keuzes te maken straks. Echt hele grote keuzes, die enorme financiële impact hebben. Volgens wethouder Van Tatenhove heeft wethouder Abee dat dus net ook al aangegeven. Die ruimte om elk jaar weer keuzes te maken, die is er. Mooier kan ze het niet maken. Waar de zorg van de heer Ruitenbergh zit, is dat de laatste jaarschijven van deze kaderbrief eigenlijk geen structurele ruimte meer hebben. Hij wil niet in een discussie belanden met het IHP. Hij wil van de wethouder met hart voor onderwijs de geruststelling krijgen, dat er geknepen gaat worden op de huisvesting van de leerlingen, van de kinderen, omdat het geld al is opgemaakt aan iets anders, wat misschien anders had gekund. Wethouder Van Tatenhove kan het niet anders zeggen, dan ze heeft gedaan. Het college staat voor goed onderwijs. De raad heeft eerder gezegd: sober en doelmatig, maar wel goede en eigentijdse

onderwijsgebouwen. Daar gaat het college ook voor. Als het IHP er ligt, wordt het besproken met de raad, waar welke investeren op welk moment gedaan moeten worden. Dan worden de consequenties daarvan mee genomen in de kadernota en in de begroting. Dan sport. In deze kadernota is op diverse onderdelen vanuit de visie aangegeven wat het college al weet. Ook daar geldt dat in het accommodatieplan het beeld gecompleteerd wordt. Het accommodatieplan is nu in voorbereiding en komt zo snel mogelijk naar de raad. De onderdelen, die al wel bekend zijn, staan genoemd in deze kadernota, zoals de raad destijds gevraagd heeft met het amendement. De heer Markus vraagt of de conclusie is dat het amendement niet haalbaar is. Wethouder Van Tatenhove zegt: niet volledig. Voor het onderdeel van het accommodatieplan is het op dit moment nog niet helder, omdat op dit moment onderzoek gedaan wordt naar hoe de accommodaties erbij staan, welke wensen er leven, welke problemen leven er bij verenigingen, in hoeverre passen de wensen bij wat er in de visie is beschreven aan ideeën van iedereen beweegt, iedereen kan sporten en we kiezen voor vitale sportverenigingen. Tot slot nog over de jeugd. Wethouder Abee heeft al toegelicht hoe het zit met die reserve en de € 3mln die van het rijk komt voor de eerste drie jaar. Het zal duidelijk zijn dat met dit besluit van het rijk, het rijk ook gelijk aangeeft, dat de problemen die de gemeente op dit moment ondervinden financieel serieuze problemen zijn en dat ze zich daar mede verantwoordelijk voor voelen. Vandaar dat er een commissie van wijzen gevormd wordt, die na moet gaan denken en moet gaan verkennen wat er structureel nodig is om te zorgen dat de gemeenten ook na 2021 de jeugd kunnen voorzien van passende ondersteuning en passende zorg, als ze dat nodig hebben. In de loop van de komende jaren komt er nog wel een gebaar vanuit het rijk, want ze neemt aan, dat die commissie van wijzen zijn werk grondig doet en de gemeenten bezoekt. De heer Jonker denkt dat de wethouder nog één puntje is vergeten. Klein, maar fijn. De zorgrobots voor € 9.000 incidenteel. Inzet van technologie is heel belangrijk voor de oudere doelgroep in de toekomst en ook nu. Denk aan valdetectie, herinneren aan innemen van medicijnen, zorgrobots. Heel blij dat de wethouder wil experimenteren met iets als de zorgrobot. Maar is dan € 9.000 het hele budget wat aan innovatieve technologie proeven besteed wordt? Dat is wel heel erg laag, zeker als hij kijkt naar andere budgetten. Kan de wethouder uitleggen waarom dat zo ontzettend laag is en waarom het college daarvoor kiest? Wethouder Van Tatenhove legt uit, dat dit het bedrag is, omdat men concreet met een robot en programma aan de slag wil om te ervaren hoe het werkt. Het kan best, dat men bij de evaluatie van de beleidsaccenten in 2020 tot de conclusie komt dat dit ouderen iets brengt en dat het helpt en ondersteunend is aan wat verder wordt gedaan en dat het college dan met andere voorstellen komt. Eerst wil men ervaren hoe dit werkt. De heer Jonker denkt dat uit wetenschappelijke literatuur en beproeving door andere gemeenten gehaald kan worden wat de ervaringen zijn, want die zijn legio. Het is niet de vraag of er technologie ingezet gaat worden voor ouderen, om de kwaliteit van leven te verbeteren en om de kosten te verlagen, maar hoe dat gaat gebeuren. Hij had een grotere inzet verwacht van het college om daarmee aan de slag te gaan. Gewoon meer geld, meer middelen. Hij respecteert, dat ze daar niet voor kiest, maar het verbaast hem. Wethouder Van Tatenhove zegt dat veel robotica toegepast wordt in de woonomgeving. Als het gaat over wonen voor ouderen, is dat onderwerp van gesprek. Hoe zorgt men ervoor dat ouderen gefaciliteerd worden, zodat het huis geen probleem is, maar dat daar al veel aan robotica en domotica in zit, zodat het hun ondersteunt om zo lang mogelijk zo zelfstandig mogelijk te leven. Het heeft wel aandacht.

Burgemeester Van de Stadt heeft nog twee onderwerpen. De heer Kuipers vroeg naar het cameratoezicht. Er is budget uitgetrokken in deze collegeperiode voor cameratoezicht. Gevraagd wordt of dat voldoende is, omdat men wel meer cameratoezicht wil. Dan zegt hij: ja. Het is nu twee keer ingezet: op Koningsdag en in het Annie M.G. Schmidtpark bij maatschappelijke onrust daar. Hij voelt geen enkele budgettaire beperkingen om cameratoezicht in te zetten op momenten waarop men denkt dat het effectief is en nodig is. Mocht het anders zijn, dan hoort de raad het direct. Het tweede is ondermijning. Mevrouw Den Heijer maakte daar drie opmerkingen over. Hoe verhoudt de kwijtsstelling zich tot zaken die de burger direct raken, zoals inbraken? Worden hier geen taken overgenomen van de politie? Wat na twee jaar? In de bestrijding van ondermijning, maar sowieso op het domein van veiligheid, is er een deeltaak van de politie en een deeltaak van de gemeente, de burgemeester met name. De politie is degene die men moet bellen als er bijvoorbeeld ingebroken is. Zij gaan ook de dader zoeken. Het OM is degene die hem vervolgt, daar heeft de gemeente geen taak in. Maar m.b.t. inbraken doet de gemeente wel veel aan preventie, denk aan de acties die genomen worden in donkere dagen. Het is altijd die wisselwerking. Bij ondermijning wordt nadrukkelijker gesproken over een taak van de overheid, een taak van de gemeente. Ondermijning gaat niet zozeer over het feit dat er ingebroken wordt, maar: wat doet die crimineel met dat geld? Wie een treinroof doet en naar een tropisch eiland gaat, geeft hier geen ondermijningsprobleem. Een ondermijningsprobleem gaat er met name over, dat er veel crimineel geld ingezet wordt in de bovenwereld en zich een weg zoekt in de legale wereld. Daar is geen rol voor politie primair. Als het geld netjes wit gewassen is en iemand heeft gewoon vermogen en die gaat hier de voetbalclub uitgebreid sponsoren om daarmee maatschappelijke standing te bereiken of hij doet een bijdrage aan de partijkas en probeert raadslid te worden, daar heeft de politie geen primaire taak. Daar is echt de gemeente aan zet. Om dat beeld te krijgen van die ondermijning in deze

gemeente, waar het zich afspeelt, hoe is het op de bedrijventerreinen, hoe is het in de woonwijken, hoe is het bij de overheid, om dat beeld te maken is geld nodig en om beleid te maken hoe daarmee om te gaan. Dat is een soort programma wat in twee jaar wordt afgerond. Dan is men binnen de bestaande orde, de bestaande middelen, in staat om ondermijning effectief in deze gemeente te benoemen. Mevrouw Den Heijer bedankt de burgemeester voor de uitgebreide uitleg. Ze wist wel wat ondermijning was, maar ze wist niet hoe de taakverdeling was tussen de overheid en de politie daarin. Dat is nu toegelicht. Ze vindt het toch wel raar dat dat zo is, maar vanuit deze positie kan ze er niet veel aan veranderen. Het geld gaat dus vooral twee jaar lang naar een soort van opbouw van een programma, waarvan vooral weer geld gaat naar onderzoek daarvoor, toch? Burgemeester Van de Stadt legt uit, dat het om bemensing gaat. Het geld gaat dus primair naar bemensing, die nodig is om hier intern uit te zoeken wat de situatie is waarin men leeft in deze gemeente. Daar moet men niet naïef in zijn, want daar heeft men onvoldoende beeld van. Dat beeld wil hij scherp hebben. Waarom? Omdat dit weldegelijk de burger heel direct raakt. Het is zeer bedreigend voor de samenleving. De heer Kuipers zei, dat men er niet naïef over moet zijn. Deze gemeente is een heel volwassen gemeente geworden hierin, populair voor de bovenwereld, een mooie werk- en woongemeente, en dus ook voor de onderwereld. Het ligt naast Rotterdam, vlakbij Den Haag, laat men niet naïef zijn. Hij wil dat beeld, als burgemeester die staat voor de veiligheid van de burger in deze gemeente, compleet hebben. Dank u wel.

De heer Kuipers meldt, dat de zeven tevreden liberalen behoefte hebben aan een schorsing van 5 minuten. De voorzitter komt hieraan tegemoet en schorst de vergadering voor 5 minuten.

Schorsing

Na de schorsing heropent de voorzitter de vergadering voor de tweede termijn.

Tweede termijn

De heer Van Doorn vindt het voordeel van niet heel veel vragen stellen en goede antwoorden krijgen, dat hij het relatief kort kan houden. Blij met de antwoorden op ICT, dat het probleem wordt onderkend en dat het aandacht heeft. Dat was het primaire doel van de vraag. Blij met de beantwoording over Praatje Pot, dat het niet alleen bij de indicatiestelling wordt geïntensiveerd, maar ook de tijd. Zijn er nog drie punten, die hij nog wil aanhalen. Eerst het IHP. L3B heeft toch wel wat pijn in de buik over zo'n open einde constructie. Hij heeft ook niet 1,2,3 de oplossing. Hij ziet dat in Q4 de uitwerking komt. Het zou hem een groot goed zijn als die uitwerking begin Q4 komt en niet net aan het eind van die periode, want dan zou het nog mee genomen kunnen worden bij de integrale afweging bij de begroting. Het is maar een suggestie en dan meteen de vraag of dat haalbaar is. Het revolverend fonds. Hij is blij te horen dat het inderdaad bedoeld is om initiatieven uit de samenleving te stimuleren en te ondersteunen. Het gaat ook over de bereikbaarheid van woningen en hij vraagt zich af of een duurzame starterslening daar ook onderdeel van kan zijn. Of moet daar een andere oplossing voor bedacht worden? Tenslotte de lay out waar mee gewerkt wordt: laat het een grote inspiratie zijn voor hoe de begroting vorm gegeven wordt. L3B hecht er waarde aan, dat de maatschappelijk meetbare effecten erin goed terug komen, zodat te zien is wat het maatschappelijk effect is van het geld wat besteed wordt. Dank u wel.

Ook de heer Kuipers wil het college hartelijk danken voor de beantwoording van de vragen. Het leek de VVD wel leuk om een keer mee te maken, dat een kadernota een hamerstuk wordt in de raad, maar dat zal wel niet. Dat zal ook een beetje aan de VVD liggen, want de VVD wil de komende dagen even kauwen op dat integraal huisvestingsplan onderwijs. Dat zal niet te realiseren zijn in de kadernota, zoals die over twee weken wordt vastgelegd, maar misschien dat in de begroting, later dit jaar, een beter beeld gevormd kan worden. Het is een smak geld en tegelijk snapt hij het houvast wat het college zoekt. Ze willen geen fantasiebedragen presenteren als het straks tegen valt. Daar is men dan toch wel met elkaar bij. Dat is het nadeel van het opnemen van een bedrag, maar de VVD denkt dat het voordeel van het opnemen van een bedrag min of meer de erkenning is dat daar een berg geld uitgegeven gaat worden het komende decennium. De VVD wil daar nog even op kauwen of dat aanleiding is tot een motie of een dringende oproep of wat dan ook in de raad. Dank u wel.

De heer Ruitenberg lijkt het helder, dat het CDA aansluit bij de woorden van de heer Van Doorn en de heer Kuipers als het gaat om het integraal huisvestingsplan. Het CDA denkt echt dat het goed zou zijn om bij de vaststelling van de begroting straks inzicht te hebben. Dat is dan misschien niet helemaal gedetailleerd, omdat de plannen nog niet klaar zijn, maar er moet toch een beargumenteerde stelpost te geven zijn over het bedrag wat er zou moeten zijn. Dat het in de toekomst wat plust of mint, dat is natuurlijk helder, want men kan het niet helemaal weten. Maar als het zover is in de planvorming, moet er toch iets aan te geven zijn over een bedrag, zodat de raad integrale keuzes kunnen maken, want dat is toch de kern van het maken van een begroting. De heer Van Doorn vroeg in zijn eerste termijn of andere

fracties wilden reageren op het verkorten van de wachtlijst. Ja, helder, er is niemand in deze raadszaal die dat niet zou willen, zo'n lange wachtlijst voor sociale huurwoningen terugdringen. Hij hoort veel mensen zeggen dat er dan meer gebouwd moet worden, dus meer aanbod creëren. Dat is natuurlijk één kant. In een economie is er ook een andere zijde, dat is de vraagzijde. Er kan ook gekeken worden of er bepaalde groepen zijn, die veel vragen waar andere maatwerkoplossingen voor verzonnen kunnen worden. Het is een combinatie van die twee factoren. In dat kader kan er misschien op een andere manier gebouwd kunnen worden voor arbeidsmigranten om te kunnen voldoen aan de vraag naar deze categorie woningen. Daarmee wordt ook iets gedaan aan die wachtlijst. Mevrouw Verhoef wil hier kort op reageren. De arbeidsmigranten maken eigenlijk relatief weinig gebruik van de sociale woningvoorraad. Het gaat om 1 op de 6 woningen die worden toegewezen. De heer Ruitenberg lijkt 1 op de 6 nog aan de hoge kant. Hij denkt dat het minder is. Als 5% van de woningen naar deze categorie toe gaat, is dat in termen van wachtlijsten misschien wel een half jaar. Dat kan er flink in hakken. Mevrouw Verhoef bedoelde van de urgentieverklaringen. In totaal is het een lager percentage inderdaad. De heer Jumelet is blij met de woorden van de heer Ruitenber. Hij lijkt hiermee afstand te nemen van eerdere uitlatingen van het CDA m.b.t. mensen die bijvoorbeeld uit Rotterdam zouden gaan komen, dus die beperkte solidariteit. In die zin lijkt het alsof het CDA er ruimer in gaat zitten. De heer Ruitenberg heeft dat voorbeeld niet gebruikt. Hij had het over de vraagzijde van arbeidsmigranten en dat daar met een wat andere maatwerkoplossing wat aan gedaan kan worden. De heer Jumelet heeft het over solidariteit met Rotterdam. Natuurlijk, de gemeente is onderdeel van een grotere regio, maar hij vindt wel dat er primair gezorgd moet worden, dat de wachtlijst voor inwoners van Lansingerland naar beneden gaat. Dat vindt hij een primaire taak, maar natuurlijk is dat wel in een bredere context, dat begrijpt hij. Hij wil aanhaken bij het punt van fraudebestrijding. Hier heeft men het uitgebreid over gehad. Hij wil wethouder Arends daar alle credits voor geven. Het is heel belangrijk om dat te doen. Aanpak van fraude is niet om achter de voden van die mensen aan te zitten of wat dan ook, maar het is heel belangrijk om draagvlak voor de sociale zekerheid te vinden. Dat is een groot goed. Breed in de samenleving, niet alleen van mensen in de bijstand. Als men normen laat vervagen op dit soort terreinen, dan is er ondermijning van het draagvlak van de sociale zekerheid. Uiteindelijk willen dan minder mensen helpen en bijdragen aan dit soort regelingen. Het is dus heel belangrijk om er in den brede bovenop te zitten. Mevrouw Den Heijer vindt dit super klinken en ze is het er ook mee eens. Wat is de onderbouwing van het probleem hier? Dat mist ze enorm. Ze hoopt echt, dat wethouder Arends straks nog een toezegging kan doen. Hoe gaat de heer Ruitenber hiermee om? De heer Ruitenberg heeft ooit, toen hij nog lid was van de commissie samenleving, met veel inzet gepleit voor de inzet van bureau Investiga of een ander bureau. Dat was in het begin zeer succesvol. Het bleek dat een gemeente die er niet zoveel aan doet volgens de cijfers niet zoveel fraude heeft. Toen de gemeente er wel wat aan ging doen, vond men ineens van alles en nog wat. Toen bleek dat er toch veel meer dingen aan de hand waren dan men aan de voorkant vermoedde. Toen was er ook de discussie: joh, dit is Lansingerland, er zijn toch geen signalen, waarom zou je dat belangrijk vinden? Toen bleek dat het heel belangrijk was. Hij is ervan overtuigd dat het minder wordt door er aandacht aan te geven. Het ging mevrouw Verhoef er niet om, dat fraudebestrijding geen nut heeft of dat hier geen fraude wordt gepleegd. Het ging erom, dat het een commercieel bureau was, dat de fraudeopsporing deed. De heer Ruitenberg vreest dat ze het hier niet over eens worden. Het is gegaan zoals het gegaan is. Het CDA is blij met de inzet die wethouder Arends nu op dit dossier doet. Hij gelooft, dat er verder geen algemene vragen aan alle fracties waren gesteld vanuit partijen. Maar misschien is hij wat vergeten en dan gaat hij nu ongetwijfeld geïnterrupteerd worden. Anders gaat hij afsluiten. De voorzitter constateert dat dat niet het geval is.

Mevrouw Van Olst wil graag alle portefeuillehouders bedanken voor de beantwoording. Nog een opmerking aan wethouder Abee. Ze vraagt zich namelijk af of de huidige nota reserves en voorzieningen, die in september 2016 is vast gesteld, of die wel toestaat dat de gevraagde bestemmingsreserves worden gevormd. Daarmee doelt ze op de discussie die toen is gevoerd, de heer Ruitenber was er vrij stellig in, dat men daar zeer terughoudend in moest zijn en dat de BBV dat dus ook aangeeft. Het lijkt haar nog steeds, ook met de toelichting, dat het ander geld is, maar dat is een andere discussie. M.b.t. dat die van het sociaal domein van toepassing kan zijn als bestemmingsreserve, denkt ze dat het voor toehoorders en buitenstaanders duidelijker is als er een negatieve begroting wordt gepresenteerd. Ze denkt dat dit goed moet worden afgewogen. Ze is het ermee eens, dat men naar het absoluut geleende bedrag moet kijken en niet alleen naar de quote. Laat men zich hier er allemaal van bewust zijn dat er nog € 10mln extra moet worden geleend om deze kaders uit te voeren en veelal voor onderzoek. Als uit die onderzoeken allemaal weer acties komen, dan moet er ook weer geld voor komen. Het voelt voor WIJ wel een beetje als een voorschot op de Eneco-gelden. Dat wilde ze nog graag even gezegd hebben. De heer Ruitenberg heeft nog een vraag aan mevrouw Van Olst. Ze maakt natuurlijk terecht een punt. Er wordt € 10mln uitgegeven aan al deze onderzoeken en dingen die vanuit de incidentele middelen gedaan worden en als men dat niet zou doen had men € 10mln minder hoeven lenen of € 10mln meer kunnen aflossen. Zou WIJ willen dat deze uitgaven niet gedaan zouden worden? Mevrouw Van Olst heeft een aantal opmerkingen gemaakt m.b.t. een aantal punten, zoals duurzaamheid, wonen en het Huis van de

samenleving. Dat is allemaal goed beantwoord. Op wonen komt ze nog terug. De overige punten zijn nu de kaders, die vast gesteld gaan worden. Uiteindelijk in de begroting wil ze er wel meer over weten, meer onderbouwing daarvoor. Ze gaat verder met haar verhaal. Voor de duurzaamheid wacht WIJ graag de brief over het RES af, maar ze wil de wethouder er wel graag op wijzen, dat de commissie al aanstaande dinsdag is. Dan nog een opmerking voor wethouder Arends over de bouw. Het loopt nu twee jaar achter op de bouw. Er moet echt iets veranderen en wel heel snel. Niets ten nadele van de huidige inzet van de betreffende ambtenaren, maar WIJ heeft meer beeld bij een bouwregisseur om hindernissen die 3B Wonen ervaart te slechten. Verder nog een opmerking over de carte blanche die de raad lijkt te geven als ingestemd wordt met de kadernota voor de sportvisie. Daar wil ze graag nog een reactie op, hoe de wethouder dat ziet. Dank u wel.

De heer Markus heeft nog een paar punten voor deze termijn. Over het antwoord m.b.t. het middengebied moet zijn fractie nog even nadenken. Wellicht komt de CU daar nog op terug in de raadsbehandeling. M.b.t. de post voor 2019 gaat de CU misschien een amendement indienen om dat af te handelen bij de zomerrapportage om het zuiver te houden. Over het IHP is al veel gezegd. Het blijft onzeker, daar moet veel meer kleur aan gegeven worden om er een beter gevoel bij te krijgen ook richting de toekomst. Voor de rest zijn alle punten voor nu duidelijk beantwoord. De CU is benieuwd naar alle moties en amendementen die vast en zeker langs gaan komen bij de raadsbehandeling. Dank u wel.

Mevrouw Den Heijer blijft nog even zitten met het vraagstuk over deze financiële koers. De wethouder geeft met veel trots aan, dat dit een goede koers is, maar het blijft een greep uit de kas, de reserves. Dat men aankoerst op een niet sluitende meerjarenbegroting en dat er heel veel onderzoeken worden gedaan waar geen uitzicht is op hoe dat dan uitgevoerd gaat worden. Daar blijft wel een beetje een nasmaak aan zitten. Hij hoopt echt dat de wethouder weet wat hij aan het doen is als schipper van dit schip de gemeente Lansingerland, want die golfslag, dat vaarwater, dat bepaalt men helaas niet zelf. De heer Markus heeft wethouder Abee zeer hoog zitten, maar volgens hem zijn de raadsleden de schippers van dit schip. Wethouder Abee is de stuurman. Hij is benieuwd wat mevrouw Den Heijer gaat doen als ze het niet eens is met de koers. Mevrouw Den Heijer gaat daar zeker over nadenken. Er is een aantal prioriteiten gesteld hier, zoals ze voorliggen, en daar is D66 het niet overal over eens en dat heeft ze ook wel aangegeven in haar bijdrage. Sommige vindt D66 naar verhouding hoog en sommige niet. Als hij goed heeft opgelet, snapt hij wel waar D66 op aankoerst. Daar blijft D66 wel een beetje mee zitten. De raad is er verantwoordelijk voor om keuzes te maken, alleen kunnen die keuzes pas doorgang vinden als er ook een meerderheid in wordt gevonden, dus dat is nog een hele uitdaging voor een oppositiepartij. Mevrouw Verhoef wil haar toch even een handje helpen, want ze heeft veel dingen gehoord die D66 niet fijn vindt aan deze kaderbrief. Kan D66 een aantal speerpunten noemen waar D66 echt op wil investeren? Duurzaamheid heeft ze wel gehoord, maar kan ze toch nog 1 of 2 andere punten noemen, want dan kunnen andere partijen D66 misschien tegemoet komen daarin. Mevrouw Den Heijer heeft dat al genoemd. De schone, frisse scholen. De duurzaamheidsopgave, wat natuurlijk een heel belangrijke is. Verder moet gekeken worden waar geld vandaan gehaald wordt, maar er zitten heel veel onderzoeken in bijvoorbeeld m.b.t. het middengebied, waarvan ze denkt: zijn dat nou de uitgaven die nu gedaan moeten worden? Daar zal D66 nog even op kauwen. Bij ondermijning zouden prioriteiten anders gesteld kunnen worden. Dus dat is een aantal dingen waar D66 accenten op wil leggen. Het is mooi dat er € 3ton is voor duurzaamheid om initiatieven te gaan faciliteren. D66 vindt het hartstikke goed dat dat wordt opgepakt. Ook blij met wethouder Abee, dat hij het noodsignaal heeft opgepakt, dat D66 echt wil gaan sturen op de duurzaamheid m.b.t. vragen als: wat gaat men met het geld doet, voor wie is het nou bestemd? Dat is niet alleen voor de voorstanders van duurzaamheid goed, maar ook voor de meer kritische mensen rondom duurzaamheid. Het is belangrijk om te weten wat er met dat geld wordt gedaan en wat daarmee bereikt wordt. D66 ziet een meer actieve houding de komende tijd graag tegemoet. Dan de beantwoording van wethouder Fortuyn. D66 heeft nog de vraag gesteld m.b.t. het plan rondom afval. Naar het afvalbrengstation gaat ontzettend veel geld vanuit deze kadernota. Welke plannen zitten hier onder? Wanneer kan de raad die tegemoet zien? Welke grip zit er op, welke onderbouwing zit er onder, hoe zijn de keuzes gemaakt tot die € 2,5mln - € 3,5mln. Ze heeft er nog niets over gehoord, dus ze hoopt dat de wethouder er nog even op in wil gaan. Van wethouder Arends heeft ze niet echt nieuwe dingen gehoord m.b.t. het wonen. D66 is heel erg benieuwd wat er gaat gebeuren om het sneller te laten gaan. Als die bouwregisseur niet de oplossing, dan zou de oplossing zitten in het maken van prestatieafspraken. Die zijn toch al veel eerder met elkaar gemaakt? Blijkbaar moet dat nu het breekijzer zijn. Ze is heel benieuwd wat de raad daar van tegemoet gaat zien en hoe de relatie met de woondeal wordt gemaakt. Die plannen ziet D66 echt heel graag tegemoet. D66 hoopt dat er versnelling in komt op die manier. M.b.t. het middengebied is er terecht de vraag waar al dat geld heen gaat. Ze dacht dat het meer een actie-agenda was, waarin geïnvesteerd zou worden. Het antwoord was toch dat er veel onderzoeken voor gedaan worden. Daar schrok ze wel een beetje van. Het bevestigt het beeld, dat er ontzettend veel onderzocht wordt, maar dat het eigenlijk heel weinig tot uitvoering komt. Ook dat vindt D66 wel jammer. Dan over de beantwoording m.b.t. toezicht en handhaving. D66 vindt de onderbouwing nog

steeds heel schaars. Verwijzen naar eerdere besluiten vindt zij geen goed antwoord. Ze zou toch graag meer onderbouwing willen hebben voor dat bedrag en ook m.b.t. wat men er voor terug krijgt en wat er uiteindelijk mee bereikt wordt en of het het rechtvaardigt. De heer Kuipers vindt het haar goed recht om om meer motivering te vragen. Maar er is al wel vast gelegd dat er € 43.000 aan uitgegeven wordt. Volgens mevrouw Den Heijer zijn er elk jaar weer nieuwe ronden om nieuwe keuzes te maken, dus dat geldt ook hier voor. Als het gaat over onderwijshuisvesting herhaalt zij de andere partijen. Zou het niet verstandig zijn om er toch één of andere stelpost voor op te nemen? Ook al weet men nu niet wat er aan de hand is, maar dat geldt voor andere onderwerpen net zo. Er zijn toch wel wat ervaringsgegevens als het gaat over innovatie of renovatie van gebouwen? Zij zou dat toch wel een plekje willen geven hier, want misschien is er straks niet meer genoeg ruimte om keuzes te kunnen maken. Dan nog het verhaal over ondermijning. Daar heeft ze het genoeg over gehad in het korte debatje. Dan sluit ze hiermee af.

De heer Ruijtenberg zal het een stuk korter houden dan zijn voorgangster. Niet omdat hij niet veel te vinden heeft of omdat hij haar bijdrage langdradig of saai vond, integendeel zelfs, maar heel simpel omdat GL wat minder kritisch is dan D66. GL kan zich vrij goed vinden in deze kadernota. De punten die voor GL van belang zijn, gaan o.a. over het parkeerbeleid, het zwerfafval, kunst in de openbare ruimten, daar zal GL met moties dan wel amendementen gaan komen. Dan wil hij toch doorgaan op wat de portefeuillehouders genoemd hebben. Hij wil wethouder Abee bedanken voor zijn eerlijkheid, maar de beantwoording m.b.t. de vraag hoe hij aan € 10mln uit de algemene reserve komt of aan € 3ton voor duurzaamheid vindt dat toch niet heel scherp aan de wind zeilen, een metafoor die al vaak gebruikt is. Er wordt gezegd dat het ook € 9mln of € 11mln had kunnen zijn. Bij die € 3 ton had het ook € 2ton kunnen zijn of € 4ton. Zelf heeft hij behoefte aan meer onderbouwing: waarom is daar nu voor gekozen? Anders dan: het was gewoon maar een sluitpost, die we genomen hebben. Het is goed om nogmaals bevestigd te krijgen dat de Rabobank daadwerkelijk opgezegd wordt op het moment dat het contract voorbij is. GL is van begin af aan van mening geweest, dat een dergelijke activiteit niet thuis hoort in dit gemeentehuis. Goed dat daar gevolg aan is gegeven. GL is wel benieuwd hoe hij het gaat oplossen en hoe creatief hij gaat zijn met de door hem gewenste koffiebar, die immers ook een soort van commerciële activiteit zal zijn, vermoedt GL, maar dan niet permanent gehuisvest zal worden. GL is zeer benieuwd naar zijn creativiteit daarover volgende week. Dan wethouder Arends. Zij heeft heel veel gezegd over wonen. Wat opvalt is dat er heel veel geïnvesteerd wordt in Wilderszijde. Wethouder Abee heeft dat ook genoemd. Niemand van de wethouder heeft iets gezegd over een plan B, mocht het zo zijn dat de gemeente een negatief luchthavenbesluit krijgt, waarin Wilderszijde moeilijk ontwikkeld zou kunnen worden. Hij is benieuwd of hier überhaupt een plan B voor is. Tot slot wethouder Van Tatenhove. Dank voor de uitnodiging. Mochten er concrete gevallen zijn van armoedebestrijding of als hij in contact mocht komen met jeugdigen, die moeilijk te bereiken zijn, dat is zij de eerste die daarvan op de hoogte gebracht wordt. Daar wil hij het bij laten.

Mevrouw Verhoef heeft een positieve reactie op grote lijnen t.a.v. de kaderbrief. Ook de beantwoording van de wethouders was in grote lijnen goed en nuttig. Op een aantal punten wil ze terug komen. Er staat nog een punt open voor wethouder Arends over de kosten die nodig zijn voor de inburgering, die nu bij de gemeente komen te liggen. De zorg van de PvdA is dat de PvdA dat niet terug zag in de kaderbrief. Misschien staat het in de begroting, maar de PvdA kon die post niet vinden. Ze wil zeker weten dat het ook echt is opgenomen en dat men later niet voor verrassingen komt te staan. Dat was de bevestiging die de PvdA zocht. Net als andere fracties vindt de PvdA dat de duidelijkheid over het IHP, de kosten van de uitwerking daarvan, zo snel mogelijk duidelijk zouden moeten zijn. De PvdA begrijpt ook, dat daar tijd voor nodig is. Een punt wat natuurlijk op het netvlies staat van de ambtenaren en de wethouder is dat het ook duurzaam zal moeten gebeuren. De PvdA hoopt dat dat in een vroeg stadium wordt mee genomen in de plannen en dat de raad dat ook helder te zien krijgt. De PvdA is gerust over het feit dat de afdeling van wethouder Van Tatenhove, als het gaat over armoedebestrijdingsgelden die mogelijk uit het rijk komen, of zeker uit het rijk komen, die zeker zal oormerken voor dat doel. Dank u wel. Het arbeidsmarktoffensief, verder uitgelegd door wethouder Arends: in principe vindt de PvdA dat natuurlijk oké. Het klinkt als een goed plan. Het is fijn dat een grote werkgever deze kant op komt. De PvdA ziet zeker die kansen, maar de PvdA wil ook graag dat er wordt gemeten, gemonitord, of er ook echt een meetbaar effect is van dit bedrijf of andere arbeidsmarktoffensieven. Dat maatschappelijke effect, wat men zou willen zien m.b.t. meer mensen aan een baan helpen, ook mensen met een grotere afstand. Bij fraudebestrijding wordt tenslotte ook gemeten of het effect heeft, dus ook graag aan de andere kant. Nog een vraag over duurzaamheid voor wethouder Abee. Die komt misschien een beetje uit de lucht, maar het gaat over het warmtebedrijf. De PvdA heeft opgevangen dat er problemen zijn bij de verdere ontwikkeling van het Rotterdamse warmtebedrijf. Als het nu lastig is om hierop te reageren, maakt de PvdA er later een rondvraag van volgende week. In hoeverre zit de wethouder daar bovenop? Moet men zich zorgen maken? Dan het bouwen. Ook de PvdA is natuurlijk nieuwsgierig naar alle aankomende plannen van de wethouder. De prestatieafspraken, wordt er misschien toch iets meer richting sociaal gebouwd, wat zit eraan te komen? De PvdA is blij dat de wethouder toch uitsprak dat ook andere

woningcorporaties de mogelijkheid hebben om hier te bouwen als daar aanleiding toe is. Met alle vertrouwen die de PvdA heeft in 3B Wonen, dus niets ten nadele van hen, maar het geeft wel wat ruimte. Ook blij dat wethouder Abee aangaf, dat hij open staat om ook de voorraden grond aan te vullen voor bouwbedrijven of voor wonen, maar natuurlijk alleen als dat zo kan gebeuren dat die gronden meteen weer kunnen worden doorgezet naar een marktpartij en met zo min mogelijk risico voor de gemeente zelf. Dat biedt mogelijkheden, zoals bij Wilderszijde, als daar misschien toch problemen zijn met de ontwikkeling of als er toch echt eens een slag geslagen gaat worden met nog meer bouwen. Dan nog wethouder Fortuyn. Ze had een vraag gesteld, misschien een beetje verdekt, maar dat ging over het mobiliteitsplan waarbij de gemeente al veel ambitie heeft. Maar als de gemeente toch groeit richting de 80.000 of 90.000 inwoners, zijn er dan voldoende middelen om een super mobiliteitsplan te maken? Of heeft hij nog iets nodig van de raad en wil hij daar dan nu alvast een hint over geven? Of niet? Dat hoort ze graag van hem. Tot slot de kunst in de openbare ruimte. Ze was het bijna vergeten, maar ook dat is een punt wat de PvdA al jarenlang heel hoog op de agenda heeft staan. Ook de leden hebben zich daar steeds hard voor gemaakt. Mocht de PvdA met GL, of met L3B, kunnen optrekken dan zal de PvdA dat ook doen. Voor de PvdA is daarnaast cultuur heel belangrijk. Daar wil ze het voor nu even bij laten. Dank u wel.

Beantwoording college

Wethouder Abee wil de laatste sprekers eerst beantwoorden, omdat hij die vragen het meest in zijn geheugen heeft opgeslagen. Er zijn inderdaad grote problemen rondom de leiding over oost, om het zo maar te zeggen. Het college heeft de raad hierover een voortgang gemeld. Over de problematiek kon toen nog niets gemeld worden, want dat is het college ook via de kranten toegekomen. Veel meer weet het college daar ook niet van. Het college heeft in de krant gelezen, dat daar over de gedeputeerde is afgetreden. De wethouder heeft niet de indruk, dat alles heel voorspoedig verloopt en dat kan ook weleens in het voordeel van deze gemeente zijn, van Oostland, omdat daarmee de strijd die gedaan is, als de wethouder zich ergens over ingespannen heeft, is dat juist om zicht te krijgen op die leiding over oost, omdat het uitermate belangrijk is en het zou een blunder van jewelste zijn als die niet via deze gemeente loopt en ook de juiste dimensionering heeft, dat tijd misschien nu een factor is die in het voordeel speelt. In ieder geval zal het niet ten nadele gaan spelen. Het heeft volop zijn aandacht. Een uur voordat de raad de raadszaal betrad, was er nog een sessie over warmtesamenwerking oost. Daar kwam de noodzaak van de leiding over oost, die nog groter was dan de wethouder aan cijfers had, aan de orde. Richting de heer Ruijtenberg heeft de wethouder niet badinerend willen doen over € 9mln of € 10mln. Die € 10mln is gewoon de exacte optelling van hetgeen men denkt aan bedragen nodig te hebben voor een reserve. Het is exact. Het staat inmiddels op precies € 10mln. De wethouder heeft geprobeerd te zeggen: als het was uitgekomen op € 11mln had dat in principe voor hem niet uitgemaakt. € 30mln zou een ander bedrag geweest zijn, maar een miljoen meer zou ook acceptabel geweest zijn in de totale ruimte die het college ziet, maar die € 10mln is vrij exact. Bij die € 3ton is het een heel ander iets. Dat is niet exact. Dat is juist voor initiatieven vanuit de bevolking. Als mensen met een fantastisch idee komen, kan de gemeente niet zeggen: volgend jaar gaan we kijken of we geld opnemen. De heer Duk vraagt of de wethouder open staat voor suggesties vanuit de raad om dat bedrag uit te breiden. Wethouder Abee dacht dat hij met suggesties kwam om het in te vullen. Hij wilde juist zeggen: fantastisch, maak een afspraak. De heer Duk denkt aan het verduurzamen van het zwembad. Daar zal men meer dan € 3ton voor nodig hebben per jaar. Wethouder Abee neemt de voorspelling van de heer Duk serieus, maar hij wil eerst de feiten en de cijfers afwachten. Dan weet men waar het over gaat. Hij denkt dat € 3ton een keurig bedrag is. Mocht er reden zijn om serieus iets anders te doen, dan herinnert hij zich de woorden van de heer Duk. Als het gaat om Wilderszijde, plan A voor elkaar krijgen, dan komt er binnenkort weer een nieuwe kredietaanvraag. Dit is geen toezegging, maar het komt er gewoon aan. Men heeft de handen vol, het is een enorme klus, om tot plan A te komen. Natuurlijk weet het college dat er mogelijk altijd iets tussen kan komen, maar aan een plan B werken zou een selffulfilling prophecy worden. Daar is ook geen aanleiding voor. Op het moment dat zich dat voor doet, zal men naar bevind van zaken moeten handelen en dan zal men met een plan B moeten komen. Wie A zegt moet B zeggen, dat past helemaal bij deze wethouder, maar hij wil het toch maar bij plan A houden om daar concreet op in te zetten. WIJ vraagt of de nota reserves en voorziening dit toe laat. Ja, in art.3 staat dat er de mogelijkheid is voor de raad om gemotiveerd, mits verantwoord, bestemmingsreserves in te stellen. Het college denkt dat het een verantwoorde manier is. De wethouder heeft erbij gezegd dat goed in het oog gehouden moet worden, dat die reserves geen blinde vlek worden, waar over 10 jaar iemand zich af vraagt wat er ook alweer in zit. Nee, dat moet concreet blijven. Als het niet meer nodig is, dan moet het weer afgebouwd worden of stop gezet. Het is aan de raad om een bestemmingsreserve in te stellen en het college denkt dat dat verantwoord is, gezien de gegeven toelichting. Het staat allemaal los van Eneco en de wethouder is daar wel een beetje trots op, omdat andere gemeenten hierop vooruitlopend al besluiten nemen. Dat heeft Lansingerland gelukkig niet hoeven doen. De gemeente moet daar echt trots op zijn, dat het helemaal erbuiten wordt gelaten in financieel opzicht. Dan komt de wethouder nog

even namens het college terug op het IHP. Het college begrijpt de zorg die er is. Die zorg heeft het college natuurlijk ook rondom alle PM-posten en onvoorziene zaken. Paul van Vliet zong al: we zijn in optocht in de tijd. Het is geen absoluut tijdstip. Ook volgend jaar is er een kadernota en een begroting. Er blijven dingen die ingevuld moeten worden. Maar gezien de opvatting die men heeft over het IHP zegt de wethouder toe namens het college dat het college een uiterste poging zal doen, dat gaat dan ook lukken, om de raad inzicht te geven zoveel en zo concreet als mogelijk is in het IHP, voor de begroting uit. De mate van concreetheid durft hij nu niet te zeggen, maar het college zal zo concreet mogelijk en zo snel mogelijk, in een beeldvormende avond, de raad hierover informeren. Zo snel mogelijk als kan, maar in ieder geval bij de begrotingsbehandeling. De heer Van Santen denkt dat heel veel partijen hier blij mee zullen zijn. Dank u wel daarvoor. Dan wordt er een bedrag opgenomen in de begroting. Betekent dat dan dat de raad de keuze gelaten wordt. Wethouder Abee wil eerst meten, dan weten. Laat men eerst vast stellen waar het over gaat. De mate van concreetheid zal afhangen van of het mogelijk is of niet. Daar wil hij nu niet op vooruit lopen. Belangrijk is dat hij nagenoeg alle fracties hoort zeggen dat het belangrijk is om in een totaal afwegingskader ook zicht te hebben op het IHP. De wethouder zegt ook namens zijn collega Van Tatenhove toe dat het zo concreet mogelijk in beeld wordt gebracht. Daar gaat het college voor zorgen. De heer Van Santen vraagt of dat is met als uitgangspunt een sluitende begrotingsstructuur. Wethouder Abee gaat vooruit lopen op gegevens. Ook voor 2022 is er een niet sluitende begroting, daar is een miljoen tekort. Beschreven is waarom het college denkt dat dat acceptabel is, gezien hoe dat tekort ontstaat. Ook daar zal naar bevind van zaken gehandeld moeten worden. Het college zal zo concreet mogelijk aangeven wat het is en hoe het college denkt dat het opgelost moet worden. Als er iets in de begroting opgenomen kan worden, zal het college dat niet nalaten. Maar men moet ook reëel zijn. Voor een begroting vindt nu en na vanavond het werk plaats in de zomerperiode. Op een gegeven moment sluit dat boek rondom een begroting. Voor de raad is het belangrijk om inzicht te hebben in waar het over gaat, zodat er een doorkijk gemaakt kan worden m.b.t. wat het meerjarig betekent. Daarmee probeert het college zo maximaal mogelijk tegemoet te komen aan wat er in deze raad leeft. Ook in het college is dat een gedeelde opvatting. Nog even naar mevrouw Den Heijer. Het is zeker geen greep uit de kas. Dat probeert hij te zeggen. Hij hoopt vrijdagavond weer eens thuis te eten en hij heeft grote verwachtingen dat zijn vrouw dan een fantastisch diner klaar zet, maar hij zou balen als een stekker als hij vrijdagavond thuis zou komen en zijn vrouw zou zeggen: ja, ik heb nog wat brood over van vorige week, want ik heb nieuwe schoenen gekocht. Dan zou hij zeggen: ja, die schoenen, dat doe je één keer per jaar. Voor die eenmalige zaken wil hij niet straks geen beleg. Hij weet dat ze mee kijkt, dus dat punt heeft hij vast binnen. Zo geeft hij naar het thuisfront vast een winstwaarschuwing. Het voorbeeld klopt misschien niet helemaal, maar wat hij probeert te zeggen is, en nu zou eigenlijk de microfoon uit moeten voor haar, dat het soms echt mogelijk is om een investering te doen of een uitgave te doen, die het huishoudboekje van de week of de maand te boven gaat en om dan toch nog gewoon om datgene wat men in de samenleving belangrijk vindt, de normale dingen, een goede onderhoudssituatie, met elkaar te organiseren. Mevrouw Den Heijer vindt dit een verleidelijk voorbeeld. Ze gaat er niet op in. Waarschijnlijk heeft zijn vrouw niet eens de schoenen, maar heeft zij onderzoek gedaan naar of ze schoenen zou willen kopen of niet. Dus die schoenen moeten nog gekocht worden en daar heeft ze zo meteen geen geld meer voor. Wethouder Abee sluit niet uit, dat ze daar halve dagen mee bezig is. Hij gaat nu te ver. Hij heeft net het voorbeeld aangehaald over de stuurman en de schipper. Deze stuurman denkt namens het college verantwoord de schipper te kunnen adviseren, dat gezien de staat van het schip, gezien de proviandmand aan boord, gezien de middelen om het weer in de gaten te houden, niet te kunnen bepalen, maar wel tijdig te kunnen bijsturen en de koers te kunnen wijzigen als er zwaar weer op komst is. Kortom, deze stuurman denkt namens het college op een goede manier bezig te zijn en houdt natuurlijk de vinger aan de pols in een gezamenlijk verantwoord beleid. Dank u wel.

De voorzitter heeft de wethouder horen zeggen: ik zeg u toe. Dat ging hierover: het college geeft voor de begroting zo concreet mogelijk inzicht in IHP en misschien wel in een beeldvormingsavond. Die heeft hij toch wel even genoteerd bij het lijstje van toezeggingen.

Wethouder Fortuyn heeft het voordeel dat hij naast iemand van de griffie zit en vanwege de ICT alles in de gaten kan houden. Het aantal kijkers ook. Na de opmerking van een paar schoenen en droog brood zag hij direct één kijker afhaken. Hij vreest dat de jacht op de schoenen geopend is. Hij heeft nog twee antwoorden te geven. De raad krijgt een hoop documenten. De heer Dieleman en de heer Ruitenbergh hebben deze vraag ook al gesteld. Die € 3,5mln: in de lopende begroting zat in eerste instantie € 1,5mln. Het concept is klaar. Er wordt definitief gekozen voor de locatie Bosland. Ook de buitenruimte is mee genomen. De inrichting wordt milieutechnisch duurzaam en toekomstbestendig en hiervoor is die € 1,5mln niet toereikend. Dat zal voor € 2,5mln. Vervolgens is er € 1mln voor de inrichting van de infrastructuur. Hij komt wel eens op het ABS station en de weg daar is niet bepaald de meest toegankelijke weg met allerlei auto's en karretjes. Daar moet infrastructureel echt iets aangepast worden, ook in de verlichting en allerlei zaken die daarbij zitten. Dit was het verhaal van de ABS. De

PvdA had een hartstikke mooie voorzet: meneer Fortuyn, als het naar 80.000 of 90.000 inwoners gaat, kan daar dan niet vast op voorgesorteerd worden? Moet dan de mobiliteitsondersteuning niet verder uitgebreid worden? Dat stelt hij zeer op prijs. De focus van deze gemeenteraad is op dit moment 75.000 inwoners. Er loopt een onderzoeksrapport waar het potentieel ruimer kan worden. Ook is gesteld dat Bleizo west geen Bleiswijk is. Kortom, de PvdA loopt wat op de troepen vooruit en daar kan op dit moment in de kaderbrief m.b.t. de mobiliteit geen rekening mee gehouden worden. Mevrouw Verhoef vraagt of zij de wethouder hoort zeggen dat hij uit komt, bij een inwonersaantal van 75.000, met het budget voor een goed mobiliteitsplan qua OV en bereikbaarheid. Of wil hij meer? En is dit dan het moment om de raad alvast die hint te geven? Wethouder Fortuyn is rupsje nooitgenoeg, dus altijd meer is beter. Er lopen heel veel projecten die nog niet uitgekristalliseerd zijn, maar er wordt ook heel veel samen gedaan met de regio. Het middengebied, waar nu over gediscussieerd wordt, is één van de platformen naast de MRDH om goed met elkaar dit soort zaken te verknopen. Als gesproken wordt over de ZoRo-baan, dan kan Lansingerland dat nooit realiseren, maar het kan wel in het middengebied, met de MRDH, met de verstedelijkingsopgave. Dat is allemaal nog te prematuur, maar er is zeker oog voor. In de begroting is te zien dat met een aantal zaken rekening gehouden wordt. Iets van € 1,8mln voor de metropolitaanse fietsroute. Dat is een samenwerking tussen de provincie, MRDH en de gemeente Lansingerland. Dat is de route naar station Lansingerland Zoetermeer. Maar het gaat ook over Berkel en Rodenrijs, de inrichting en de bijdrage van de gemeente rondom het fietsparkeren, maar ook het opwaarderen van het station zelf. Dan nog een aantal vragen van het CDA m.b.t. parkeren. Die vragen zijn onderweg, dan kan er verder over gesproken worden. Op dit moment denkt de wethouder dat het goed is dat de gemeente regionaal optrekt met zowel het middengebied als in de MRDH. Komen er meer investeringen, dan komt het college uiteraard langs. Dan zullen er keuzes gemaakt moeten worden. De wethouder staat er voor, dat is belangrijk om te weten. Het is geen stilstaande gemeente, geen beheersgemeente, maar een ontwikkelgemeente. Dat is mooi, want dat geeft ruimte om investeringen te kunnen doen. Hier wil hij het bij laten.

Wethouder Arends wil beginnen met mevrouw Den Heijer van D66. Voor haar is het nog onduidelijk over die € 45.000. Op 14 maart in de commissie samenleving is uitgebreid gesproken over het integrale beleidsplan toezicht en handhaving. Daar staat alle informatie, haar collega is daar bij geweest, wat er precies in gedaan wordt. De wethouder heeft juist onderzoek gedaan om een vergelijking te maken. In 2014, toen Investiga nog onderzoek deed, waren er 80 personen die misbruik maakten. Dat leverde zo'n € 7,5 ton op. In 2017, toen de gemeente daar niet mee werkte, waren er 49 inwoners. Dat leverde € 5,5 ton op. Nu weet ze niet wat het effect van de investering is, maar het verschil was € 2 ton. Als extra duiding: haar collega is bij de commissie geweest. Het staat ook in het integraal beleidsplan. Dan over het middengebied. Haar collega heeft de linking-pin naar mobiliteit gemaakt. Gevraagd wordt hoe het kan? Het is een vervolg op de mission paper. Het is juist om het heel concreet te maken in een uitvoeringsagenda. Zodra die uitvoeringsagenda met elkaar is samen gesteld met het middengebied, dan komt het naar de raad toe. Daarin komt die hele concretisering naar voren. Mevrouw Verhoef vroeg of het echt in de begroting aanwezig is, want ze ziet het niet terug in de kadernota, als het gaat over de extra middelen m.b.t. asielgerechtigden en de inburgeringswet. Dat is dus twee keer incidenteel voor € 120.000. Dat zit al in de begroting. Ze vroeg ook of andere woningcorporatie mee mogen doen. Ja, op dit moment zijn er ook andere woningcorporaties. Havensteder doet ook mee in de prestatieafspraken. Ook de Goede Woning heeft bijvoorbeeld Huis de Haas, dat is een coöperatie uit Zoetermeer. Havensteder is bezig met bouwplannen als de Vuurjuffers en de Goudjuffers. Dit om duiding te geven dat er al met andere gewerkt wordt, maar wel in kleiner verband. Dat was het. De heer Ruijtenberg wilde nog even terug komen op de 1.500 arbeidsplaatsen, die gaan komen op Klappolder. In de schorsing heeft de wethouder hem iets verteld, wat misschien ook wel goed is dat de rest van de raad daarvan op de hoogte is. Wethouder Arends lichtte hem in de gang inderdaad nog even toe. Het gaat over een internationaal bedrijf. Het gaat dus niet om het verplaatsen van arbeidsplaatsen in de regio, een bedrijf uit Gouda bijvoorbeeld, een groot gebouw langs de A12, die nu hier komt. Het gaat over een internationaal bedrijf uit een ander land, die zich hier gaat vestigen. Dat brengt 1.500 nieuwe arbeidsplaatsen met zich mee, is de schatting. De heer Jonker wil de wethouder nog bedanken voor de toelichting. Inderdaad heeft D66 die cijfers gehad tijdens de commissie. De wethouder noemde terecht de positieve aantallen, de mensen die misbruik hebben gemaakt van voorzieningen. Maar de wethouder weet ook, dat daar een cumulatie in zit. Wethouder Arends noemde 80 en 49. De heer Jonker merkt op, dat daar een cumulatie in zit, een optelling van mensen die op fraude zijn betrapt. In de loop der tijd kan men dan steeds minder mensen betrappen op fraude. Dat is een afnemende reeks. Dat is op een bepaalde manier terug te zien in de gelden die eraan besteed worden. Dat bedoelde hij eigenlijk ook. Wethouder Arends denkt dat dit één benadering zou kunnen zijn. Een andere benadering zou kunnen zijn, dat de gemeente groeit van 61.000 naar 75.000 inwoners. Het zou dus ook weer de andere kant op kunnen gaan. De heer Jonker wil dat dan ook even gekeken wordt naar de macro economische ontwikkelingen en de werkgelegenheid. Er is geen reden om aan te nemen dat werkloosheid aan het stijgen is bij een stijgend inwonersaantal. De heer Ruijtenberg wil de wethouder nog even een andere

gedachte mee geven hierin. Als het wat veiliger op straat is, moet men niet stoppen met het op straat laten lopen van politie, want men weet dat daarna de criminaliteit weer toeneemt. Het feit dat er minder mensen zijn die gepakt gaan worden als het goed gaat, betekent niet dat men dan moet stoppen met inzet op dit terrein. Is de wethouder het daarmee eens? Wethouder Arends is het met hem eens.

Wethouder Van Tatenhove heeft eigenlijk nog maar één klein puntje, want wethouder Abee zei al iets over het IHP. Hij veronderstelde dat er dan ook nog wel een beeldvorming gehouden zou kunnen worden. Hij veronderstelde dat zij die veronderstelling gaat invullen. Na de zomervakantie is in elk geval voor het onderwijs wat in beeld. Het lijkt goed als de commissie samenleving in combinatie met de commissie AB daarover geïnformeerd wordt m.b.t. wat dan al bekend is. Zodra ze iets van sport weet, zal ze proberen één van de beeldvormingsavonden te reserveren om daarover te informeren wat het onderzoek brengt. De voorzitter zet de toezegging van wethouder Abee op haar lijstje. De heer Hoek worstelt en komt wellicht ook wel weer boven. Hij worstelt een beetje met het amendement. Er ligt hier een amendement door de coalitie ingediend en raadsbreed gedragen wat klip en klaar stelt dat de financiële consequenties van de sportnota tijdens de kaderbrief behandeling klip en klaar moeten zijn. Dat zijn ze niet, dat komt allemaal nog. Maar dan loopt men het risico dat gezegd wordt: wij kunnen hier niet mee instemmen. Het is echt een coalitiebreed amendement wat heel duidelijk stelt wat hier in deze kaderbriefbehandeling verwacht wordt. Hij constateert dat niet aan die verwachting voldaan wordt. Nu worstelt hij met het gegeven. Hij ziet de heer Dieleman een beetje bedenkelijk kijken, maar het is wel een heel principiële vraag: wat is een amendement waard, als er door het college niet voldoende gehoor aan gegeven wordt? Hoe gaat de behandeling er dan verder uit zien? Dat is geen vraag voor het college, maar wel voor hem zelf. Wellicht kan de wethouder op onderdelen nog wat toelichting geven. Wethouder Van Tatenhove denkt ook, dat het een vraag voor de raad is. In de eerste termijn in reactie op de heer Markus heeft ze aangegeven, dat de andere onderdelen uit de sportvisie in deze kadernota genoemd staan. Het accommodatieplan is het enige. Het is wel een belangrijk onderdeel, maar de rest is genoemd. In aanloop naar de begroting probeert het college het inzicht wat er is al met de raad te delen, zodat de raad gevoel krijgt bij dat onderdeel. De voorzichtige conclusie van de heer Hoek is dat dan dit soort amendementen geen waarde hebben. Daar is wethouder Van Tatenhove het niet mee eens.

De voorzitter constateert, dat het voorstel als bespreekstuk behandeld kan worden in de raad van 11 juli, omdat er moties en amendementen zijn aangekondigd. Die raadsvergadering begint om 19.00 uur.

7a. Actualiteiten uit het college

7b. Actualiteiten uit de commissie

7c. Verbonden partijen

Niet aan de orde.

8. Rondvraag en sluiting

De voorzitter denkt dat het een constructieve avond was, gewaardeerd met een lachsalvo over het droge brood op vrijdagavond van de wethouder en de mooie nieuwe schoenen van mevrouw Abee. De sfeer was leuk. Het andere punt. Morgenavond is er een raadsvergadering om 20.00 uur. Om 19.30 uur is er de uitreiking van drie cheques in het kader van het Lansingerlands initiatief. De aanwezigheid van de raad om 19.30 uur wordt zeer op prijs gesteld. De voorzitter gaat er vanuit dat hij de raad hier morgen om 19.30 uur gaat zien hier. De burgemeester zal de cheques uitreiken.

De voorzitter sluit de vergadering om 21.55 uur en wenst een ieder een fijne avond.